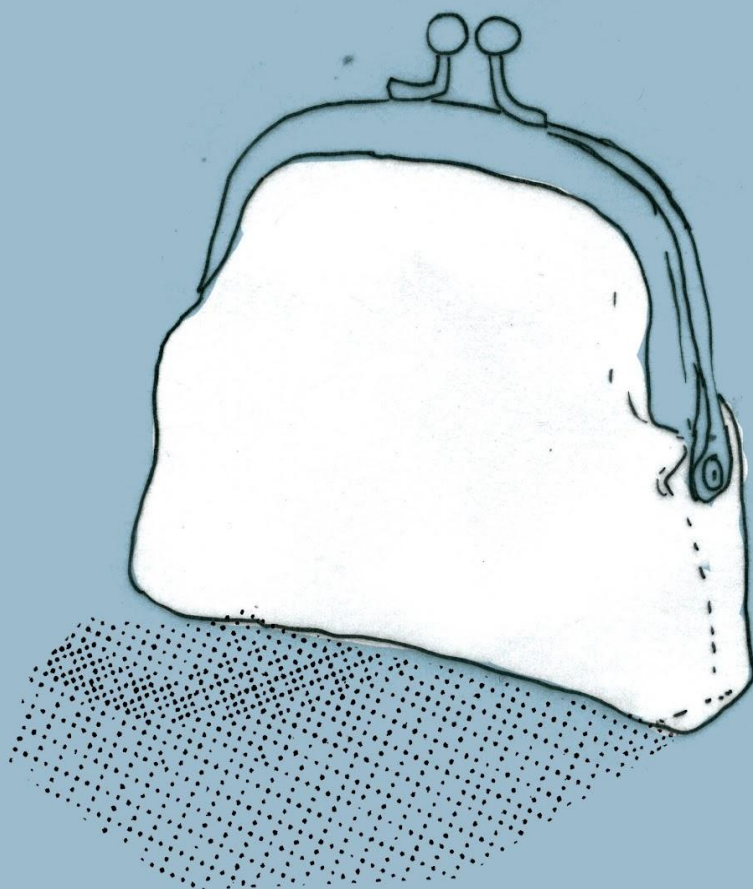

KONSULTACJE SPOŁECZNE

POWIEDZ NAM, JAK...

JAK ROZWIJAĆ WROCŁAWSKI
BUDŻET OBYWATELSKI?

RAPORT

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
Jaki był kontekst konsultacji?	3
Co było przedmiotem konsultacji?	3
PRZEBIEG KONSULTACJI	4
Podsumowanie spotkania konsultacyjnego	4
Podsumowanie formularza opinii	4
Konsultacje z dziećmi i młodzieżą	5
ZESTAWIENIE OPINII	7
Opinie dotyczące nowelizacji przepisów na temat WBO	7
Opinie dotyczące szaty graficznej strony internetowej WBO	14
Opinie dotyczące Szkoły Liderów WBO i przygotowania liderów i liderek	17
Opinie dotyczące komunikacji zasad WBO	23
Opinie na temat promocji WBO	29
Opinie dotyczące udziału wrocławian i wrocławianek w WBO	39
Opinie na temat kontaktu w ramach WBO z Urzędem Miejskim	50
Dodatkowe opinie	53
PODSUMOWANIE	71
Konkluzje	71
Partnerzy lokalni	74
Dodatkowe informacje	74
INFORMACJA O REALIZATORACH	75

WPROWADZENIE

Jaki był kontekst konsultacji?

Wrocławski Budżet Obywatelski (WBO) to rodzaj wyjątkowych konsultacji społecznych, w których mieszkańcy i mieszkanki przez głosowanie decydują o przeznaczeniu części środków miejskich. WBO działa od 2013 r. Pieniądze są wydawane na infrastrukturę (ścieżki rowerowe, siłownie plenerowe czy oświetlenie, powstają parki kieszonkowe itp.), a głosowanie odbywa się raz w roku.

Konsultacje społeczne na temat WBO dotyczyły modyfikacji, które nie wiążą się ze zmianami w uchwale o WBO. Pytaliśmy o stronę internetową, szkolenia liderów/ liderek, sposób przekazywania informacji o WBO oraz o możliwość zaangażowania się w niego, a także o doświadczenie bycia liderem/ liderką. Wszystko po to, by wypracować rekomendacje do zasad obowiązujących w edycji 2023 r. Tego typu ewaluacje przeprowadzane są co roku.

Co było przedmiotem konsultacji?

Przedmiotem konsultacji był sposób funkcjonowania Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego w 2022 r. Zbierano opinie niewymagające wprowadzania zmian w Uchwale Rady Miejskiej Wrocławia w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, które pozwolą na wprowadzenie modyfikacji w edycji 2023 r.

PRZEBIEG KONSULTACJI

Podsumowanie spotkania konsultacyjnego

Zaplanowano jedno spotkanie konsultacyjne, które odbyło się 12 grudnia 2022 r. (poniedziałek) w ODLOCIE. Strefie Partycypacji przy ul. Piłsudskiego 34. Ze względu na zerową frekwencję spotkanie nie odbyło się (**załącznik nr 1**).

Podsumowanie formularza opinii

Formularz opinii był dostępny na stronie internetowej w okresie od 29 listopada do 20 grudnia 2022 r. Znalazły się w nim następujące pytania:

1. W listopadzie 2021 r. weszła w życie nowelizacja uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dnia 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Zwiększyła ona maksymalne kwoty dla projektów osiedlowych (z 750 tys. do 1 mln zł) i dla projektów ponadosiedlowych (z 2 do 3 mln zł). Dodatkowo zniósła ograniczenie dla projektów ponadosiedlowych, które przed nowelizacją mogły dotyczyć tematycznie tylko zieleni, sportu lub zrównoważonej mobilności. Jak oceniasz wprowadzone zmiany?
2. W 2022 r. zmieniła się szata graficzna strony WBO. Jak oceniasz nowy wygląd i przejrzystość strony?
3. Istnieje Szkoła Liderów WBO. W 2022 r. prowadzona była w formie internetowych spotkań tematycznych, poświęconych m. in. składaniu projektów, uniwersalnemu projektowaniu i dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, miejscowym planom zagospodarowania, zieleni w mieście i promocji projektów. Spotkania były otwarte, organizowano je od stycznia do czerwca. Jak oceniasz taki sposób prowadzenia szkoły, czy

masz jakieś sugestie, co zmienić w kolejnej edycji? W jaki sposób należy przekazywać wiedzę o WBO przyszłym liderom i liderkom?

4. Czy zasady WBO (uchwalone uchwałą Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego) prezentowane na stronie WBO są jasne i zrozumiałe?
5. Jak oceniasz promocję WBO? Czy na etapie składania projektów (styczeń–luty) i w czasie głosowania (wrzesień–październik) widzisz plakaty i reklamy WBO w przestrzeni publicznej i w Internecie?
6. Czy masz pomysł, jak zachęcać mieszkańców i mieszkanki Wrocławia do udziału w kolejnych edycjach WBO?
7. Czy byłeś/ byłeś liderem/ liderką projektu WBO w ostatnich latach? Jak oceniasz kontakt z Urzędem Miejskim Wrocławia w trakcie oceny projektu, od chwili jego złożenia do głosowania?
8. Czy Twój projekt wygrał w WBO w ostatnich latach? Jak oceniasz proces realizacji projektów?
9. Czy masz dodatkowe sugestie dotyczące rozwijania Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego?

Za pomocą e-formularza wypowiedziało się 39 osób. Treść ich opinii stanowi **załącznik nr 2** do niniejszego raportu.

Konsultacje z dziećmi i młodzieżą

Konsultacje dzieci i młodzieży odbywały się równoległe do konsultacji dorosłych (od 29 listopada do 20 grudnia 2022 r.). Prowadzone były przez Stowarzyszenie Edukacji Krytycznej.

Ich celem było poznanie opinii młodych mieszanek i mieszkańców na temat zasad Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, a w szczególności włączania w jego proces osób niepełnoletnich – zarówno na poziomie głosowania, jak i składania własnych projektów.

W ramach konsultacji odbyły się dwie formy działań skierowane do młodych wrocławian i wrocławianek:

- Warsztaty konsultacyjne dla młodzieży – zorganizowano dwa warsztaty dla młodzieży uczącej się w XIV LO we Wrocławiu. Zostały one przeprowadzone w ramach lekcji Wiedza o społeczeństwie w klasie II w dn. **15.12.2022 r.** W warsztatach wzięły udział **44** osoby.
- Do młodych osób skierowany był również otwarty formularz on-line, dostępny przez cały okres trwania konsultacji na stronie internetowej Wrocław Rozmawia. Wypełniły go **42** osoby. Formularz zawierał następujące pytania:
  - 1) Jak młode osoby oceniają promocję WBO wśród swoich rówieśników?
  - 2) Jak można ulepszyć promocję WBO, żeby młodzież nie tylko głosowała w WBO, ale też składała swoje projekty? Jak włączyć młodzież w WBO?
  - 3) Co myślisz na temat organizacji WBO (od możliwości złożenia wniosku, poprzez weryfikację, aż do głosowania i realizacji)? Czy to, jak jest teraz, zachęca młodzież do włączania się do akcji?

W konsultacjach dzieci i młodzieży wzięło w sumie udział **86** osób. Ich opinie zostały włączone do zestawienia wszystkich opinii. Wykaz oryginalnych opinii z formularza online przedstawiono w **załączniku nr 4** niniejszego raportu, opis konsultacji to **załącznik nr 3**.

Bardzo dziękujemy wszystkim mieszkankom i mieszkańcom za udział w konsultacjach. Wasz głos jest ważny!

ZESTAWIENIE OPINII

W niniejszym raporcie, w tabelach poniżej, ujęto wszystkie opinie (połączone; bez względu na to, czy dany głos pojawił się jeden raz czy wielokrotnie), po to, by każda opinia mogła zostać wyjaśniona przez Wydział Partycypacji Społecznej – by każdy głos został usłyszany.

Opinie dotyczące nowelizacji przepisów na temat WBO

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Kwoty w 2022 r. były zasadne, natomiast w kolejnych latach budżet powinien być sukcesywnie waloryzowany z uwagi na inflację. Zmiany bardzo dobre. Kwoty obu kategorii projektów powinny być w następnych latach sukcesywnie zwiększane.	Opinia częściowo uwzględniona W kolejnych latach kwota WBO będzie rosła wraz ze zwiększaniem budżetu miasta. Maksymalna wartość pojedynczych projektów będzie się zmieniać zgodnie z wynikiem konsultacji społecznych, które towarzyszą każdej nowelizacji uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.
2	Zniesienie ograniczeń dotyczących projektów ponadosiedlowych było	Dziękujemy za opinię!

	<p>bardzo dobrym rozwiązaniem, ponieważ jest ogromna ilość innych ważnych spraw i potrzeb mieszkańców i mieszkanki. Dzięki tej zmianie mogłem zgłosić swój projekt w tej kategorii; okazał się on sukcesem i zdobył bardzo dużo głosów, wygrywając w 2022 r.</p>	
3	<p>Obecnie WBO kojarzy się głównie z dużymi tematami, które mają wpływ na życie wielu osób. Niektóre potrzeby mieszkańców i mieszkanki są też znacznie mniejsze, np. ławka, latarnia, przejście dla pieszych, dodatkowa atrakcja na placu zabaw itp. Zalecam więc wprowadzenie nowej kategorii małych projektów (do kwoty 10–20% budżetu osiedlowego), którą można nazwać „Projekty podwórkowe”.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z założeniem w WBO chodzi o realizację projektów mobilizujących mieszkańców i mieszkanki i łączących różne osiedla, siłą rzeczy będą to często projekty o dużym zakresie. Drobne inwestycje, np. remonty, powinny być realizowane ze środków Gminy bez potrzeby głosowania. Projekty małe mogą też być realizowane w ramach Funduszu Osiedlowego, Mikrograntów czy Programu Inicjatyw Lokalnych (w zależności od typu). Jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, żeby do WBO zgłaszać też małe projekty.</p>
4	<p>Uważam, że zbyt rozproszenie tematyczne jest problemem budżetów partycypacyjnych. Ogromna większość głosujących nie ma rozeznania, na co</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Zgodnie z art. 5a ust. 7 pkt 3 Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym</p>

	<p>głosuje – robi to na prośbę znajomego lub po pobieżnym zapoznaniu się z kilkoma propozycjami. Mało kto ma czas przeglądać ponad setkę propozycji i zastanowić się nad nimi. W przypadku projektów ogólnomiejskich powinny one się wpisywać w politykę miasta, stąd zawężenie do określonych obszarów w mojej ocenie było właściwe. Można to też zrealizować poprzez wzmocnione opiniowane poszczególnych jednostek miejskich.</p>	<p>mieszkańcy i mieszkanki, biorący udział w WBO, mają prawo do zgłoszenia dowolnego projektu, który, ich zdaniem, warto zrealizować przez Gminę. Jeżeli projekt jest zgodny z prawem, jest wykonalny technicznie i spełnia wymogi formalne, to Urząd nie ma możliwości arbitralnie nie dopuścić go do głosowania. Wprowadzenie dodatkowych wymagań i ograniczeń w liczbie zgłaszanych projektów byłoby więc niezgodne z ustawą. Jednak już teraz, zgodnie z § 2, ust. 2, pkt 3 Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, wszystkie zgłaszane projekty, nie tylko ogólnomiejskie, muszą być zgodne planami, strategiami i programami przyjętymi przez Gminę Wrocław.</p>
5	<p>Oceniam tę zmianę negatywnie; z mojego punktu widzenia celem WBO powinno być co do zasady realizowanie większej liczby małych projektów; duże winny być domeną bezpośrednio decyzji władz miasta.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>W WBO, zgodnie z założeniem, chodzi o realizację projektów mobilizujących mieszkańców i mieszkanki i łączących różne</p>

		<p>osiedla. Siłą rzeczy będą to często projekty o dużym zakresie. Drobne inwestycje, np. remonty, powinny być realizowane ze środków gminy bez potrzeby głosowania. Projekty małe mogą też być realizowane (w zależności od typu) w ramach Funduszu Osiedlowego, Mikrograntów czy Programu Inicjatyw Lokalnych. Jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, żeby do WBO zgłaszać też małe projekty.</p>
6	<p>I dobrze, i źle. Projekty dotyczące np. dróg rowerowych forsowane przez stosunkowo niewielkie grupy blokują inne, bardziej potrzebne projekty.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z art. 5a ust. 7 pkt 3 Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym mieszkańcy i mieszkanki, biorący udział w WBO, mają prawo do zgłoszenia dowolnego projektu, który, ich zdaniem, warto zrealizować przez gminę. Jeżeli projekt jest zgodny z prawem, jest wykonalny technicznie i spełnia wymogi formalne, to Urząd nie ma możliwości arbitralnie nie dopuścić go do głosowania. Wprowadzenie dodatkowych wymagań i ograniczeń, np. wykluczających</p>

		projekty rowerowe, byłoby więc niezgodne z Ustawą.
7	Uważam, że dla równomiernego rozwoju całego miasta kwota powinna zostać ta sama, a "nadwyżka" przekazana na kolejne projekty.	Opinia niezrozumiała Niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
8	<p>Osobiście widziałbym budżet na projekty ponadosiedlowe w wysokości do ok. 4 mln złotych, a gdyby to był projekt o wysokiej randze, nawet i więcej. Niektóre projekty, mimo że ambitne i służące ogółowi wrocławian i wrocławianek, nie mogą być akceptowane z powodu właśnie limitu, a nie są planami miasta, lub nimi być nie mogą z jakichś powodów.</p> <p>Wiadomo, że łatwo wdraża się projekty, które wyręczają Miasto w realizacji kontrowersyjnych zadań, jak np. (nie jestem przeciwnikiem) trasa rowerowa wzdłuż ul. Małachowskiego czy ul. Swobodnej, które to projekty, niejako zadaniowo miejskie, są pilnie realizowane w tzw. ich punkcie, czyli tylko w określonym krótkim przebiegu. Takie projekty są miejskie. Wiadomo, że znaczna część to inwestycje zielone w nazwie i oczekiwaniu. Jednak to powinno być szeroko przygotowane przez ZDiUM, czyli zarządcę pasów</p>	Opinia częściowo uwzględniona W kolejnych latach kwota WBO będzie rosła wraz ze zwiększaniem budżetu miasta. Maksymalna wartość pojedynczych projektów będzie się zmieniać zgodnie z wynikiem konsultacji społecznych, które towarzyszą każdej nowelizacji uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dnia 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

	drogowych, aby sprawy zieleni były porządkowane.	
9	Negatywnie oceniam utrzymywanie sztucznego podziału na projekty ponadosiedlowe i osiedlowe. Taki podział nie ma sensu, gdy zrezygnowano z rejonizacji. Przy obecnych regułach WBO powinna istnieć tylko jedna kategoria – projekty ponadosiedlowe.	Opinia nieuwzględniona W przypadku rezygnacji z puli projektów osiedlowych możliwy jest scenariusz, że w głosowaniu będzie wygrywać jedynie 10 dużych pomysłów za kwotę 3 mln zł. Są one atrakcyjne i zdobywają więcej głosów niż projekty lokalne. Już w tej chwili stawiane są zarzuty, że zbyt trudno jest wygrać w głosowaniu WBO. Tego typu zmiana tylko by tę tendencję utrwaliła.
10	Ewentualnie projekty osiedlowe mogłyby istnieć, jeżeli kwota na nie byłaby niska (np. 300 000 zł), ale za to szanse na zwycięstwo miałyby większa liczba projektów. Z roku na rok widać coraz większą profesjonalizację WBO, coraz mniej projektów jest zgłaszanych przez mieszkańców i mieszkanki. Lokalne projekty odpadają w głosowaniu, co zniechęca nowych liderów i nowe liderki do zgłaszania projektów.	Opinia nieuwzględniona Maksymalna kwota na pojedynczy projekt musi się zmieniać wraz z realnymi cenami i ich wzrostem powodowanym inflacją. Za proponowaną kwotę 300 tys. zł mogłyby być sfinansowane tylko niewielkie inwestycje. W wyniku nowelizacji Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego z 21 października 2021 r. kwota ta wzrosła z 750 tys. zł

		do 1 mln zł. Taka suma jest potrzebna do budowy projektów, które często są zgłaszane w puli osiedlowej (placów zabaw, boisk, dróg rowerowych czy skwerów).
11	<p>Mając na uwadze inflację, w kolejnym roku również powinien wzrosnąć poziom środków przyznawanych w ramach WBO.</p> <p>Zwiększenie kwot osiedlowych jest dobrym ruchem, ale bez znaczącego zwiększenia puli budżetu nie daje on zbyt wiele – staje się wyłącznie korektą inflacyjną.</p> <p>Koszty realizacji projektów finansowanych przez podatników są zbyt wysokie w stosunku do cen rynkowych, zwiększenie budżetu nie poprawia sytuacji, w której urzędnicy i urzędniczki nie panują nad nim.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>W kolejnych latach kwota WBO będzie rosła wraz ze zwiększaniem budżetu miasta. Maksymalna wartość pojedynczych projektów będzie się zmieniać, zgodnie z wynikiem konsultacji społecznych, które towarzyszą każdej nowelizacji uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dnia 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.</p>
12	<p>Powinny być zmniejszone kwoty, ale zdecydowanie więcej wygranych projektów. To, co teraz, to nie jest już budżet obywatelski.</p> <p>Sprofesjonalizowane grupy dogadują się, nawet pomiędzy bardzo odległymi osiedlami. Zwykły mieszkaniec i zwykła mieszkanka nie ma szans.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>W WBO zgodnie z założeniem chodzi o realizację projektów mobilizujących mieszkańców i mieszkanki i łączących różne osiedla, siłą rzeczy będą to często projekty o dużym zakresie. Drobne inwestycje, np. remonty, powinny być realizowane ze środków gminy</p>

		bez potrzeby głosowania. Małe projekty mogą też być realizowane w ramach Funduszu Osiedlowego, Mikrograntów czy Programu Inicjatyw Lokalnych (w zależności od ich typu). Jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, żeby do WBO zgłaszać też takie nieduże pomysły.
13	Każda zmiana ułatwiająca i liberalizująca dostęp do WBO jest dobra.	Dziękujemy za opinię.

Opinie dotyczące szaty graficznej strony internetowej WBO

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Szata graficzna i strona w zakresie projektów jest bardzo ładna. Mam jedynie uwagę do zakładki dot. stanu realizacji projektów, jest ona mało czytelna. Brakuje informacji o postępie wyrażonej w procentach dla każdego etapu. Powinien być też podany jakiś harmonogram terminowy, publicznie udostępnione notatki z konsultacji, linki do dokumentacji projektowej, a na koniec – zdjęcia z realizacji.	Opinia częściowo uwzględniona Przy najbliższej zmianie wyglądu strony zostanie poprawiona czytelność zakładki Realizacje. W miarę możliwości będą też dodawane zdjęcia. Jednak postulat może być za daleko idący, gdyż nadmiar danych może znacząco zmniejszyć czytelność zakładki.
2	Brakuje szczegółowych informacji o	Opinia nieuwzględniona

	ocenie konkretnych projektów – kto (pracownicy i pracownice jakiego wydziału) oceniali dany projekt i checklisty (z czym sprawdzono dany projekt: z jakimi ustawami, wytycznymi).	Opinia końcowa zapisana w "Komentarzu UMW" zawiera podsumowanie opinii cząstkowych jednostek oraz dyskusji prowadzonych w toku oceny. W skróconej, syntetycznej formie informacja jest prezentowana liderom i liderkom oraz mieszkańcom i mieszkankom Wrocławia.
3	Przy <u>wyszukiwarce projektów</u> przydałby się odnośnik do mapy projektów, znacząco ułatwiłoby to wyszukiwanie.	Opinia uwzględniona Mapa pojawi się na liście projektów WBO 2023.
4	Nie ma to znaczenia. To jak logo firmy – musi być rozpoznawalne. Ale pomysł akceptacji lub nie, nie jest pozytywnym wizerunkiem. Nie chodzi o walkę, jak na koloseum rzymskim, a z tym mi się to kojarzy.	Opinia niezrozumiała Niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
5	Jest czytelna. Ładna, treściwa, szybko można znaleźć informacje.	Dziękujemy za opinię!
6	Uważam, że partycypacyjny charakter gry w WBO umożliwia organizowanie konkursów graficznych poświęconych kolejnym edycjom. Takie podejście zwiększyłoby zainteresowanie budżetem i byłoby spójne z	Opinia nieuwzględniona WBO ma ujednolicony system identyfikacji wizualnej. Tworzenie nowych grafik dla każdej edycji WBO może mieć negatywne przełożenie na rozpoznawalność

	<p>partycypacyjnym charakterem gry oraz aktywizowałyby szkoły w realizacji zajęć według przewidywalnego rytmu funkcjonowania miasta. Konkursy oraz ich rozstrzygnięcie dają miastu nowe możliwości reklamowe i promocję najbardziej kreatywnych i zaangażowanych mieszkańców i mieszkank Wroclawia.</p>	<p>WBO wśród mieszkańców i mieszkanek.</p>
7	<p>Było O.K. jest O.K. Po co zmieniać coś, co było dobre?</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zmiana wyglądu strony spowodowana była koniecznością dostosowania jej do standardów dostępności wynikających z przepisów Ustawy z dn. 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Nowy wygląd strony jest też lepiej dostosowany do wyświetlania jej na urządzeniach mobilnych.</p>
8	<p>Na poprzedniej łatwiej było mi się odnaleźć. Zwłaszcza z mapą z projektami i lokalizacją cenników. Trzeba się przyzwyczać.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zmiana wyglądu strony spowodowana była koniecznością dostosowania jej do standardów dostępności wynikających z przepisów Ustawy z dn. 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej</p>

		stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Nowy wygląd strony jest też lepiej dostosowany do wyświetlania jej na urządzeniach mobilnych.
9	Generalnie rzecz biorąc wszystkie strony "urzędowe" są mało czytelne i przyjazne dla oka.	Wyjaśnienie Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
10	Serio, uważacie, że warto o to pytać w konsultacjach?	Wyjaśnienie Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.

Opinie dotyczące Szkoły Liderów WBO i przygotowania liderów i liderek

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Raz uczestniczyłem w tej szkole. Podaje się tam tylko podstawowe informacje.	Wyjaśnienie Podczas spotkań prezentowany jest zaplanowany program, ale uczestnicy i uczestniczki mogą też zadawać dowolne pytania, na które zawsze udzielane są odpowiedzi.

2	<p>Za mało jest spotkań z niezależnymi ekspertami; Szkoła Liderów poświęcona ochronie zieleni to trochę peany dla samych siebie. Brak konkretnych wytycznych, takich jak w podręczniku "Jak zdrowo zmieniać miasto" – w taki sposób widzę Szkołę Liderów?". No i przede wszystkim termin jest mało trafiony, bo szkoła liderów jest organizowana już po zgłoszeniu projektów, a na długo przed kolejną edycją. Szkoła Liderów powinna być organizowana w miesiącach październik – styczeń.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>W WBO mieszkańcy mają dowolność zgłaszania projektów, UMW nie może wskazywać, jak zdrowo zmieniać miasto. Może natomiast wskazać wynikające z przepisów ograniczenia i wskazówki, temu był poświęcony temat ochrony zieleni na Szkole Liderów. W WBO 2023 zaplanowano Szkołę Liderów w styczniu – podczas zgłaszania projektów – i w lecie, bezpośrednio przed głosowaniem.</p>
3	<p>Nie byłem świadomy, że takie spotkania miały miejsce.</p>	<p>Dziękujemy za opinię.</p>
4	<p>Chętnie czytam informacje na temat spotkań, lecz nie wzięłam udziału w żadnym. Trudno mi ocenić, czy wiedza przekazywana na spotkaniach jest pomocna.</p>	<p>Dziękujemy za opinię.</p>
5	<p>Nie byłam na żadnej Szkole Liderów. Organizowanie tych szkół uważam za zły krok z uwagi na fakt, że powoli z WBO robi się zadanie dla wyszkolonych przez Miasto liderów i liderek, a nie dla zwykłych ludzi, do których kiedyś WBO było kierowane.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Szkoła Liderów nie jest przeznaczona wyłącznie dla doświadczonych liderów i liderek. Może w niej wziąć udział każdy, ma ona na celu również przekazanie początkującym liderom i liderkom najbardziej podstawowej wiedzy</p>

		dotyczącej składania projektów.
6	Szkoła jest ogólnodostępna i na dobrym poziomie. Dodałbym, aby spotkania te były nagrywane z możliwością odtworzenia w dowolnym momencie.	Opinia częściowo uwzględniona Spotkania on-line są nagrywane i publikowane w Internecie, na stronie facebookowej WBO www.facebook.com/wroclawskibudzetobywatelski
7	Brakuje spotkań na żywo. Nie tylko z liderami i liderkami, ale również z mieszkańcami i mieszkankami zainteresowanymi projektem, by mogli przejąć rolę lidera lub liderki w momencie, w którym on lub ona się wycofają lub zmienia miejsce zamieszkania itp. A zdarza się to, gdyż projekty mogą być realizowane latami.	Opinia uwzględniona Szkoła Liderów w 2023 r. planowana jest jako spotkania na żywo. Natomiast z liderami i liderkami można się kontaktować przez zakładkę „kontakt” na stronie projektu i to od konkretnego lidera i liderki zależy czy zechce się spotkać z mieszkańcami i mieszkankami.
8	Spotkania on-line są mało produktywne. Lepsze byłoby realne wsparcie przy wypełnianiu wniosków przez jakąś realną osobę. Spotkanie z liderami i liderkami, jak wycenili swoje projekty. Trochę informacji, jakie kryteria w doborze działek pod inwestycje, na czym się skupić.	Opinia uwzględniona Szkoła Liderów w 2023 r. planowana jest jako spotkania na żywo. Pierwsze szkolenie w ramach Szkoły jest poświęcone zawsze zasadom WBO i właśnie składaniu wniosków. Na spotkaniach służymy wiedzą teoretyczną i doświadczeniem, ale dla zachowania transparentności procesu pracownicy WSS nie mogą

		uczestniczyć bezpośrednio w pisaniu wniosków.
9	Moim zdaniem warto wprowadzić Szkołę Liderów WBO z myślą o uczniach i uczennicach szkół podstawowych i średnich, uwzględniając rytm ich działania. Warto szkolić nauczycieli i nauczycielki, którzy przekazywaliby metodyczną wiedzę na temat WBO w ramach swoich zajęć (WOS, GW, informatyka, Historia i teraźniejszość).	Opinia nieuwzględniona UM nie powinien uprzywilejowywać żadnej grupy mieszkańców i mieszkanek poprzez organizację specjalnych szkoleń. Dostęp do WBO powinien być równy dla każdego.
10	Wielkim problemem jest kontakt z liderami i liderkami, którym chcą zaoferować wsparcie animatorzy i animatorki. Kontakt przez formularz jest nieefektywny. Większość propozycji współpracy wysłanych do liderów i liderki za jego pośrednictwem kończy się brakiem odpowiedzi i skutkuje nieskoordynowanymi działaniami oddolnymi.	Wyjaśnienie Z liderem i liderką można kontaktować się za pośrednictwem formularza kontaktowego na stronie projektu lub, jeżeli wyrazili zgodę na publikację swoich danych osobowych, za pośrednictwem mediów społecznościowych. W razie braku odpowiedzi pracownik Wydziału Partycypacji Społecznej dzwoni i informuje, że prośba o kontakt została wysłana.
11	Powinna być on-line; zachęcenie do kreatywności; współpraca, zwracać uwagę na minusy proponowanych rozwiązań, metoda Loesje.	Opinia nieuwzględniona Szkoła Liderów w 2023 roku planowana jest jako spotkania na żywo.

12	<p>Internetowe spotkania tematyczne są istotne, ale czuję, że i tak "sędziami" są urzędnicy i urzędniczki, którym powierzono działanie w tym zakresie, i raczej chcących być wskazującymi kierunek, który sami wybrali. W jaki sposób informować o WBO. Uważam, że to dość proste. Jest np. strona wroclaw.pl, ale informacje o WBO są trudne do odnalezienia. Zastąpiłbym je większą otwartością ze wskazywaniem, że są to dzieła mieszkańców i mieszkanki. I zamieniłbym kolejność ocen (bo tych jest mało): najpierw oceniać powinni mieszkańcy i mieszkanki, Rady Osiedla, kluby seniora (bo są pomijane), a następnie urzędnicy i urzędniczki. Trudno przebić się do twórców planów miejscowych, a jeśli już, to widać, że gdzieś mają głosy osób składających swoje uwagi do planów wyłożonych, co znajduje wyraz w zapisach. Twórcy planów mają jakiś punkt widzenia, ale, nie znając potrzeb mieszkańców i mieszkanki, tworzą je z zapisami archaicznymi (np. lokale dla szewca, fotografików czy biur podróży – zamiast ogólnie zapisanych usług).</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Zamiana kolejności: głosowanie mieszkańców i mieszkanki jako krok pierwszy, a jako drugi – ocena formalna i merytoryczna możliwości realizacji projektu – zaowocowałyby zmarnowaniem ogromu pracy liderów i liderki i mieszkańców i mieszkanki. Ci pierwsi promowaliby swoje projekty, a ci drudzy – oddawaliby dziesiątki tysięcy głosów na projekty, które potem byłyby odrzucone z powodów formalnych lub merytorycznych.</p> <p>Kwestia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jako regulowanych odrębną ustawą, leży poza obszarem niniejszej ewaluacji.</p>
----	---	---

	<p>Potem te niedoskonałe plany miejscowe są doskonalone poprzez WBO. Koło się zamyka, bo zamiast tworzyć od początku poprawnie, tworzy się fikcje poprawności i uzupełnia projektami WBO. I wychodzi na to, że WBO, zamiast wzbogacać osiedla i miasto, naprawia błędy urzędników i urzędniczek, tworzących miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Liderki i liderzy, tworząc projekty w dobrej wierze, chcą, aby lepiej było dla mieszkańców i mieszkanek, ale nie wiedzą, że Miasto wysługuje się nimi do zatarcia własnych błędów. Stąd w projektach WBO dużo jest wskazań np. na zieleń, na ulice, na chodniki, czyli pasy drogowe miejskie, a można sięgać po inne inwestycje – takie jak boiska, doskonalenia parków ze ścieżkami dydaktycznymi czy trasami rekreacji rowerowej itd.</p>	
13	<p>To jedynie promocja liderów i liderek. Bez sensu.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.</p>
14	<p>Proponuję szkolenie: Jak "obsługiwać"</p>	<p>Wyjaśnienie</p>

	opornych urzędników i oporne urzędniczek”.	Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
15	Wiedzę można przekazywać na organizowanych przez Rady Osiedla wydarzeniach (festyny) lub w trakcie specjalnych sesji RO z udziałem mieszkańców i mieszkanek.	Opinia nieuwzględniona Nie chcemy uprzywilejowywać żadnej grupy mieszkańców i mieszkanek poprzez organizację specjalnych szkoleń. Dostęp do WBO powinien być równy dla każdego.

Opinie dotyczące komunikacji zasad WBO

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Aby zwiększyć aktywność mieszkańców i mieszkanek w WBO, powinno się bardziej wprost i wyraźnie prezentować najważniejsze informacje, jak np. brak konieczności zameldowania, to że każdy, niezależnie od wieku może głosować, głosowanie jest bezpłatne itd.	Opinia uwzględniona Informacje zachęcające do głosowania, takie jak brak konieczności bycia zameldowanym, brak limitu wiekowego, łatwość i szybkość głosowania, będą podkreślane w trakcie kampanii informacyjnej podczas głosowania WBO 2023.
2	Nie, nie są jasne. Powinna być określona jasna procedura, w jaki sposób bada się zgodność z	Wyjaśnienie Zasady WBO nie powinny decydować o technicznych

	<p>ustawami. Teraz nie jest jasne, jak to się sprawdza, czy są jakieś karty oceny, jakieś procedury ewaluacji.</p>	<p>sposobach oceny projektów, ponieważ te się zmieniają i bazują na narzędziach wykorzystywanych w codziennej pracy Urzędu Miejskiego. Ocena projektów dokonywana jest za pomocą przeznaczonego do tego programu CUI-WBO, w którym jednostki merytoryczne zamieszczają swoje opinie do zadekretowanych na nie projektów.</p>
3	<p>Nie. Projekty infrastrukturalne wolno zgłaszać wyłącznie na terenach należących do Gminy, i to jasne. Ale dzierżawa gminnego terenu okazuje się już przeszkodą. Zaskoczyła mnie negatywnie w tym roku sytuacja, gdy na etapie tworzenia wniosku zgłoszono projekt na gminnej działce, która na mapie własności na geoportalu była oznaczona kolorem żółtym. Autor projektu dostał odmowę, bo działka jest DZIERŻAWIONA. Jak to jest, że nie ma łatwo dostępnej informacji na ten temat. Przykład dotyczy projektu nr 102 na pierwszym etapie zgłoszeń.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W sytuacji, gdy działka gminna objęta jest wcześniej podpisaną umową dzierżawy, prezydent Wrocławia nie ma możliwości dysponowania (w trakcie obowiązywania umowy dzierżawy) nieruchomością na cele budowlane. Brak jest natomiast przesłanek do ewentualnego wypowiedzenia umowy dzierżawy już w momencie złożenia projektu przez lidera i liderkę.</p> <p>Na etapie składania wniosku w geoportalu można sprawdzić jaka jest własność działki i zapisy MPZP, co w zdecydowanej większości wystarczy do złożenia projektu WBO. Dzierżawy zdarzają się</p>

		sporadycznie i jest to sprawdzane przez jednostki merytoryczne. Są to umowy zmienne w czasie, dlatego nie są zaznaczone na mapach geoportalu, ale powinny być sprawdzane na etapie oceny projektu zgodnie z najbardziej aktualnym stanem prawnym.
4	Są zrozumiałe.	Dziękujemy za opinię.
5	Tak. Niestety, są dość nieoczywiste dla nowych graczy w WBO. Konkurs na krótkie filmiki wyjaśniające zasady WBO byłby świetną reklamą budżetu oraz okazją dla kreatywnych szkół do celowego wykorzystania aparatów fotograficznych, kamer, komputerów i programów graficznych czy montażowych, otrzymanych w ramach programów wsparcia takich jak <u>Laboratoria przyszłości</u> . To okazja dla szkół do wykorzystania środków artystycznych, wspierających proces partycypacji społecznej. Partnerem takich działań może być Policealne Studium Animatorów Kultury „SKiBA” we Wrocławiu. Uczymy, jak łączyć wykorzystanie środków artystycznych w działaniach zaangażowanych społecznie, wspierających rozwój społeczności lokalnej.	Opinia częściowo uwzględniona Dla początkujących liderów i liderek WBO prowadzimy Szkołę Liderów i udzielamy odpowiedzi na wszelkie pytania w przypadku kontaktu z Wydziałem Partycypacji Społecznej. Na etapie planowania promocji każdej edycji WBO rozważymy zasadność różnych akcji promocyjnych, natomiast ewentualna realizacja nie może arbitralnie wskazać konkretnego wykonawcy, jak zaproponowano w opinii, ale musi się odbywać na zasadzie konkurencyjności.

6	Jedynym niedoprecyzowanym punktem w kalendarzu WBO jest data publikacji ostatecznej listy projektów dopuszczonych do głosowania.	Opinia częściowo uwzględniona Ten brak precyzji wynika bezpośrednio z zapisów uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Wynika to też z tego, że ogłaszana jest po upływie czwartego dnia od publikacji listy projektów pozytywnie ocenionych po rozpatrzeniu odwołań, a ten termin jest z kolei zależny od liczby i stopnia skomplikowania złożonych odwołań, każdego roku inny. Jednak od edycji WBO 2023 będą wysyłane dodatkowe maile do wszystkich liderów i liderek, z przypomnieniem o terminie kończącym możliwość łączenia projektów w większe albo ich wycofania.
7	Względnie tak. Uchwała mówi o niuansach, niekoniecznie zrozumiałych dla mieszkańców i mieszkank, i dających pole do nadinterpretacji. Np. sformułowanie "których realizacja jest obiektywnie niemożliwa w trakcie jednego roku budżetowego" – praktycznie	Wyjaśnienie W § 2 ust 2. pkt 14 uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego, we fragmencie "których realizacja jest obiektywnie niemożliwa w trakcie jednego roku

	<p>wszystkie projekty trwają kilka lat, albo "wytworzenie infrastruktury poza obszarem Gminy Wrocław", tzn. poza granicami miasta czy poza działkami należącymi do gminy?</p>	<p>budżetowego" chodzi o projekty ciągłe, które ze swojej istoty nie mogą być zakończone w ciągu roku, ponieważ, na przykład, zakładają organizowanie wydarzenia kulturalnego przez kilka kolejnych lat. Opóźnienie inwestycji i sytuacja, w której nie udało się jej zakończyć w ciągu roku, jest niepożądana, ale w żaden sposób nie przekłada się na negatywną ocenę projektu.</p> <p>W § 2 ust 2. pkt 4 chodzi o tereny poza granicami miasta.</p>
8	<p>Nie wszystkie. Musiałam ostatnio konsultować się telefonicznie.</p>	<p>Dziękujemy za opinię.</p>
9	<p>W tym roku pierwszy raz byłem liderem projektu WBO, po pierwszej weryfikacji ze strony UM nie byłem pewien, czy muszę coś zmieniać (e-mail zawierał info o potrzebie konsultacji), zadzwoniłem, upewniłem się, że nie; brakowało takiej jasnej informacji, np. "Projekt oceniony pozytywnie, nic nie musisz zmieniać"; zabrakło informacji, że ta potrzeba "konsultacji" to już po ewentualnym wygraniu projektu.</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>W kolejnych edycjach informacja zostanie zapisana bardziej precyzyjnie.</p>

10	<p>Wiem, że z roku na rok jest coraz więcej projektów zgłaszanych, a Wydział Partycypacji Społecznej nie jest z gumy i że ludzie, którzy tam pracują naprawdę, robią wiele, żeby sprostać oczekiwaniom wszystkich. Wiem, że niektórych rzeczy nie da się zaplanować (nie wiadomo, ile wpłynie odwołań i ile czasu zajmie ich analiza), ale fajnie byłoby, gdyby od początku był sztywny harmonogram, do kiedy co można robić i ile jest na to dni.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Harmonogram każdej edycji WBO jest sztywny i ogłaszany jeszcze przed jej startem. Nieprecyzyjne są jedynie data rozpatrzenia odwołań i wynikająca z niej data kończąca możliwość wycofania i łączenia projektów. Używa ona czwartego dnia od publikacji listy projektów pozytywnie ocenionych po rozpatrzeniu odwołań. A ten termin jest z kolei zależny od liczby i stopnia skomplikowania złożonych odwołań i będzie się różnić każdego roku. Jednak od edycji WBO 2023 będą wysyłane dodatkowe maile do wszystkich liderów i liderek, z przypomnieniem o terminie kończącym możliwość łączenia i wycofania projektów.</p>
11	<p>Są zrozumiałe, ale czy sami urzędnicy i urzędniczki je rozumieją i są elastyczni w stosunku do stworzonych przez siebie przepisów kontra rzeczywistość osiedlowa?</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.</p>
12	<p>WBO jest dobrze zorganizowany – to ciekawy projekt, dzięki któremu w mieście pojawiło się wiele zmian (boisk, placów zabaw).</p>	<p>Dziękujemy za opinię.</p>

13	Proces jest bardzo prosty i przyjazny, ale przez to, że koncept „proste i zajmuje mało czasu” jest zbyt często wykorzystywany, młodzież nie wierzy w takie deklaracje.	Dziękujemy za opinię.
14	Podoba mi się cały zamysł WBO oraz fakt, że mój głos się liczy, mimo że jestem jeszcze niepełnoletni. Dostęp do głosowania i formularze są proste i przejrzyste, co zdecydowanie ułatwia udział.	Dziękujemy za opinię.

Opinie na temat promocji WBO

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	<p>Niestety. WBO nie jest dobrze promowane. Czuję, że jest to część działań Wrocławia lekko skrywana, a dostęp jest ograniczony.</p> <p>Szczerze? Słabo. Wiem o tym jedynie dlatego, bo sama szukam, bo chcę zgłosić projekt.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zarówno początek każdej edycji, kiedy można zgłaszać projekty, jak też czas przed głosowaniem i w jego trakcie, są szeroko promowane przez UMW. Reklamy i informacje nt. WBO pojawiają się w przestrzeni publicznej, lokalnych mediach papierowych i elektronicznych, w środkach komunikacji zbiorowej oraz w social mediach. Informacje o WBO kolportują też Rady</p>

		Osiedli. Dodatkowo w trakcie głosowania w mieście pojawiają się materiały reklamujące konkretne projekty, przygotowywane przez liderów i liderki.
2	Nie zauważyłam plakatów reklamujących składanie wniosków, w czasie głosowania widziałam jedynie plakaty konkretnych projektów, a nie akcji samej w sobie.	Wyjaśnienie W trakcie głosowania reklamy WBO wiszą zawsze na około 80 podświetlanych tablicach Systemu Informacji Miejskiej, które stoją w obrębie najbardziej ruchliwych skrzyżowań w mieście i na osiedlach poza centrum. Plakaty rozwieszane się również na przystankach i w pojazdach komunikacji zbiorowej.
3	Nie miałem pojęcia, że młodzież też może głosować.	Dziękujemy za opinię.
4	Promocja nie jest równomierna na wszystkich osiedlach. W przestrzeni publicznej na Kleczkowie nie są widoczne.	Wyjaśnienie Na terenie Kleczkowa reklamy WBO pojawiły się w takim samym natężeniu, jak na innych osiedlach, na tablicach SIM, na przystankach i w pojazdach komunikacji zbiorowej.
5	Promocja jest naprawdę O.K. Promocja jest bardzo mocno widoczna	Dziękujemy za opinię.

	w przestrzeni miejskiej i w Internecie.	
6	Promocja w Internecie jest średnio widoczna, chyba tylko dla użytkowników i użytkowniczek FB czy czytelników strony wroclaw.pl.	Wyjaśnienie W Internecie poza wymienionymi stronami, reklama WBO prowadzona jest także na YouTube, Tik Toku i kampanią Google Ads.
7	Źle oceniam promocję, gdyż za dużo jest projektów, które nie mogą być przyjęte jako zlokalizowane na nieruchomościach nie będących własnością Gminy Wrocław.	Wyjaśnienie Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
8	Miasto powinno przygotować pulę plakatów i ulotek dla liderów i liderki projektów. Obecne formy głosowania wymagają dodatkowych zachęt do głosowania na projekt oraz ich promocji, co wiąże się z kosztami. Koszty te nie powinny być po stronie liderów i liderki czy Rad Osiedli.	Opinia nieuwzględniona Urząd Miasta nie może uczestniczyć w finansowaniu promocji konkretnych projektów, promujemy tylko WBO jako cały proces. Promocja pojedynczych projektów jest obowiązkiem liderów i liderki.
9	Brakuje mi infografik, które mogą być wykorzystane przez liderów i liderki podczas głosowania. Oprócz logotypu w PDF niczego nie ma. Powinny być gotowe plakaty, ulotki, w które lider i liderka "wrzuci" numer swojego projektu oraz tekst w wersji edytowalnej.	Opinia uwzględniona Każdego roku przed głosowaniem liderom i liderkom udostępniany jest na stronie generator plakatów WBO, za pomocą którego można przygotować plakaty i ulotki zachęcające do głosowania na

		konkretny projekt.
10	Promocję WBO robią liderzy i liderki i sprofesjonalizowane grupy. To, co robi Miasto, to nic. Gdyby nie liderzy i liderki, nikt o WBO by nie wiedział.	Wyjaśnienie Zarówno początek każdej edycji, kiedy można zgłaszać projekty, jak też czas przed głosowaniem i w jego trakcie, jest szeroko promowany przez Urząd Miejski. Reklamy i informacje o WBO pojawiają się w przestrzeni publicznej, lokalnych mediach papierowych i elektronicznych, w środkach komunikacji zbiorowej oraz w social mediach. Informacje o WBO kolportują też Rady Osiedli.
11	O WBO można informować poprzez plakaty, informatory, łatwy w użyciu plakat z kodem QR do strony WBO.	Opinia uwzględniona Każdego roku przed głosowaniem liderom i liderkom udostępniany jest na stronie generator plakatów WBO, za pomocą którego można przygotować plakat i ulotkę zachęcającą do głosowania na konkretny projekt. Na materiałach tych jest też kod QR, prowadzący bezpośrednio do strony głosowania na dany projekt.

12	Dobrym miejscem na rozwieszanie plakatów są przystanki komunikacji miejskiej.	Opinia uwzględniona Plakaty WBO pojawiają się na przystankach komunikacji miejskiej zarówno w momencie startu edycji, jak i w trakcie głosowania WBO.
13	Uważam, że budżet partycypacyjny nie powinien być szczególnie promowany przez organizatorów i organizatorki, podobnie jak np. wybory. To kwestia świadomości decyzji. Osoby, które interesują sprawami publicznymi, będą brać udział w procesach współdecydowania. Jeśli ktoś bierze udział w nich, bo pokazał mu się baner na soszalach, to uważam, że zaangażowanie takiej osoby nie jest warte wydawania pieniędzy publicznych. Oczywiście Miasto powinno zadbać o dobrą, kompleksową informację; przypomnieć na swojej stronie i mediach lokalnych o kolejnych etapach WBO (z pewnością te podejmą temat bez konieczności robienia akcji promocyjnych czy wykupowania reklamy), ale promocja z pieniędzy publicznych świadczy o tym, że zamieniamy się w Pewex i mieszamy różne "systemy walutowe" –	Opinia nieuwzględniona Płatna promocja WBO ma na celu dotarcie do większej grupy mieszkańców i mieszkanek. Głównym celem WBO od początku istnienia programu jest aktywizacja mieszkańców i mieszkanek, siłą rzeczy trzeba więc dotrzeć do osób do tej pory niezainteresowanych sprawami miejskimi.

	obywatelski i komercyjny.	
14	<p>We wrześniu, po rozpoczęciu roku szkolnego, warto wzmocnić szkoły plakatami zachęcającymi do aktywności uczniów i uczennic oraz nauczycieli i nauczycielek do promowania oraz głosowania w ramach gry partycypacyjnej w WBO. Gamifikacyjne podejście do WBO jest przyszłością! W końcu WBO jest grą partycypacyjną! Warto rozważyć ranking głosujących szkół, co może zmobilizować te instytucje do metodycznego i konsekwentnego zaangażowania w WBO. Nagrodami mogą być zorganizowane wyjścia do wrocławskiego ZOO, Hydropolis i wielu innych miejskich instytucji, które są bardzo atrakcyjne dla dzieci, młodzieży i nauczycieli i nauczycielek.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Nie można nagradzać za głosowanie tylko jednej grupy, byłoby to dyskryminujące dla osób, które również głosują, a nie mają możliwości wygrania dodatkowych nagród.</p>
15	<p>Miasto (Departament Edukacji, DE) mogłoby wykorzystać WBO jako jeden z tematów na lekcjach obywatelskich, WOS czy wychowawczych. Marnie prezentują się statystyki głosowania wśród młodzieży między 15. a 18. r.ż. oraz wśród dzieci z podstawówek (12 – 15 lat). O ile liderzy i liderki mogą sami spróbować promować projekty w szkołach podstawowych w</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Nie można uprzywilejowywać żadnej grupy poprzez organizację adresowanych do nich szkoleń. Dostęp do WBO powinien być równy dla każdego. To szczególnie istotne w sytuacji, gdy projekty WBO są zgłaszane na terenie szkół, gdyż w tym</p>

	<p>porozumieniu z dyrekcją, to szkół średnich nie ma na każdym osiedlu. Dodatkowo rekomendacje DE dla szkół pozwoliłyby uruchomić komunikację liderów i liderki ze szkołą z danego osiedla (choćby poprzez Rady Osiedli). Zdecydowanie współpraca przy promocji WBO ze szkołami to jest coś, co mogłoby działać lepiej w 2023 r.</p>	<p>przypadku łatwo o zarzut stronniczości. Natomiast nauczyciele i nauczycielki, niezależnie od Miasta, mogą takie lekcje prowadzić.</p>
16	<p>Informacja o możliwości głosowania mogłaby być również udostępniana w szkole poprzez reklamy, plakaty oraz warsztaty poświęcone WBO podczas lekcji (godzina wychowawcza, WOS); w przekazywanie tych informacji powinien być zaangażowany samorząd szkolny oraz dyrekcja szkoły. Należy udostępniać informację o możliwości głosowania, nie tylko o projektach związanych z daną szkołą.</p> <p>WBO można promować w szkołach poprzez przeprowadzenie głosowań w szkołach.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Nie można uprzywilejowywać żadnej grupy mieszkańców i mieszkanek. Dostęp do WBO powinien być równy dla każdego. To szczególnie istotne w sytuacji, gdy projekty WBO są zgłaszane na terenie szkół, gdyż w tym przypadku łatwo o zarzut stronniczości.</p>
17	<p>Promocja rusza za późno, powinna być od czerwca.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Promowanie głosowania WBO jeszcze przed wakacjami, trzy miesiące przed uruchomieniem systemu głosowania, mogłoby</p>

		wprowadzać w błąd. Promocja poszczególnych projektów przez liderów i liderki nie jest regulowana przez Gminę i jeżeli taka jest ich wola, mogą zacząć promocję swojego projektu wcześniej.
18	Brakuje reklamy podsumowującej i zachęcającej do zaangażowania w okresie styczeń – luty. To czas postanowień noworocznych, nadziei i planowania – warto wtedy pokazać, jak wiele wspaniałych realizacji powstało w ramach kolejnych edycji WBO.	Opinia uwzględniona Na początku każdej edycji, która przypada na okres styczeń – luty, możliwość składania projektów jest szeroko promowana. Reklamy i informacje o WBO umieszczane są w przestrzeni publicznej, lokalnych mediach papierowych i elektronicznych, w środkach komunikacji zbiorowej oraz w social mediach. Informacje o WBO kolportują też Rady Osiedli.
19	Wg mnie temat WBO "umiera" między marcem i wrześniem. Nie ma aktywności, których celem byłoby utrwalanie WBO w świadomości mieszkańców i mieszkank Wrocławia, a większa świadomość to większe zainteresowanie samym głosowaniem i wyższa frekwencja. Jeśli przyjmiemy, że we Wrocławiu mieszka ok. 800 tys. osób, to frekwencja w głosowaniu na	Wyjaśnienie Okres między marcem a wrześniem jest czasem intensywnej pracy UMW i liderów i liderki nad oceną i poprawkami projektów w celu dopuszczenia ich do głosowania. Ograniczone środki, które są w budżecie na promocję WBO, bardziej

	poziomie 80-90 tys. jest marnym wynikiem.	efektywnie jest wydać, by zachęcić do składania projektów w styczniu i lutym oraz do głosowania we wrześniu i październiku.
20	Proponuję przygotować dostępny poradnik z opisanymi etapami planowania i realizacji WBO. Podać przykładowe szablony, które można rozwijać w różny sposób. Też dobre będzie pokazanie przykładu innych młodych osób, które realizowały taki projekt.	Opinia uwzględniona Istnieje już poradnik WBO, opublikowany <u>na stronie internetowej Wrocławia</u> .
21	Czekam na realizację zaległych projektów, promocja kolejnych edycji w sytuacji, gdy są opóźnienia w realizacji projektów – promocja WBO to wyrzucanie pieniędzy podatników w błoto lub możemy to potraktować jako autolaurkę "coś robimy" dla samych urzędników i urzędniczek.	Wyjaśnienie Opóźnienia w realizacji są niepożądane, ale nie mają wpływu na organizację kolejnej edycji WBO. Zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym BO musi być organizowany co roku, niezależnie od stanu realizacji projektów zwycięskich w poprzednich edycjach.
22	Aby zachęcić młode osoby do głosowania i składania projektów, należy komunikować im taką możliwość poprzez media społecznościowe, w szczególności TikTok, Instagram oraz YouTube	Opinia uwzględniona W Internecie reklama WBO prowadzona jest w mediach społecznościowych na Facebooku i Tik Toku, a także na YouTube i poprzez kampanię

	(również poprzez reklamy). W promocji WBO pomogłaby współpraca z lokalnymi influencerami i influencerkami.	Google Ads.
23	W przypadku zachęcania do zaangażowania w WBO istotny jest marketing szeptany i to, aby młode osoby same informowały i zachęcały swoich rówieśników i rówieśniczki.	Dziękujemy za opinię.
24	WBO można reklamować poprzez wykorzystanie bezpłatnego wi-fi w mieście, które informowałoby o głosowaniu młodych.	Wyjaśnienie W Internecie reklama WBO prowadzona jest w mediach społecznościowych na Facebooku i Tik Toku, a także na YouTube i poprzez kampanię Google Ads. Trafia do wszystkich użytkowników i użytkowniczek, niezależnie od wieku czy źródła połączenia z Internetem.
25	Reklamy WBO mogłyby też pojawić się na stronach używanych przez młodzież, nie tylko w mediach społecznościowych, ale też na serwisach: odrabiamy.pl, brainly.pl, bryk.	Opinia częściowo uwzględniona Część promocji WBO prowadzona jest w Internecie. Corocznie analizowane są narzędzia, które, biorąc pod uwagę koszt i zasięgi, wydają się być optymalne.
26	O WBO można informować zgrupowania wolontariuszy i	Opinia uwzględniona Promocja WBO odbywa się m.in.

	wolontariuszek oraz grupy młodzieżowe, np. gminne ośrodki kultury.	za pośrednictwem Centrów Aktywności Lokalnej oraz filii Miejskiej Biblioteki Publicznej.
27	Warto promować WBO w radiu, podczas wydarzeń organizowanych na Rynku w ciągu roku.	Opinia częściowo uwzględniona Podczas głosowania są nagrywane spoty reklamujące WBO, a informacje o głosowaniu są przekazywane np. radiu.

Opinie dotyczące udziału wrocławian i wrocławianek w WBO

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Proponuję włączyć Rady Osiedla, dając im dodatkowy budżet na promocję.	Opinia nieuwzględniona WBO to projekt obywatelski, regulowany art. 5a Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Rady Osiedli są jednostkami pomocniczymi Gminy, które mają zupełnie inne zadania.
2	Niestety, nie mam pomysłu, ale uważam, że tak niska frekwencja to porażka społeczeństwa obywatelskiego. Należy rozmawiać, rozmawiać i	Dziękujemy za opinię!

	rozmawiać. Świadomość obywatelska mieszkańców i mieszkanki jest na poziomie mikro.	
3	<p>Podstawa to zmiana zasad WBO, który wręcz dyskryminuje małe osiedla. Jak zachęcić do udziału w WBO mieszkańców i mieszkanki, skoro z góry wiadomo, że nie ma jakichkolwiek szans, aby projekt okazał się zwycięski? Może warto ponownie przeanalizować zasady? Może warto tam, gdzie jest duży udział mieszkańców i mieszkanki w głosowaniu przyznać jakiś procent dodatkowy bonusów. Jak porównać głosowanie wielkich osiedli z małymi?</p> <p>Pomimo wielkich starań i pomimo bardzo dobrego wyniku uzyskania głosów poparcia na dwa projekty (osiedlowy i ponadosiedlowy) zlokalizowanych na terenie Jerzmanowa, nie udało się ich wygrać. Nie jest fizycznie możliwe zebranie znacznie większej liczby głosów aniżeli dane osiedle ma mieszkańców i mieszkanki. Niestety duże osiedla, pomimo nawet niskiej frekwencji, pokonują bez problemu te małe.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z Ustawą każdy z mieszkańców i każda z mieszkanki ma głos równej wagi. Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w art. 5a. ust. 7 pkt. 4 nakłada na gminy obowiązek przeprowadzenia w przypadku budżetów obywatelskich równego i bezpośredniego głosowania. Równość ma aspekt formalny (każdy ma taką samą liczbę głosów) i materialny ("siła głosu" mierzona w tym przypadku jego wartością w złotych). Nie ma więc możliwości stosowania bonusów dla wybranej grupy.</p>
4	Promować należy aktywności lokalne i mobilizację danej społeczności, np.	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z Ustawą każdy z</p>

	<p>przez wprowadzenie programu dla małych społeczności, gdzie będzie liczyła się frekwencja i zaangażowanie, a nie sumarycznie liczba głosów – tutaj zawsze wygrać duże osiedla.</p>	<p>mieszkańców ma głos równej wagi. Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w Art. 5a. ust. 7 pkt. 4) nakłada na gminy obowiązek przeprowadzenia w przypadku budżetów obywatelskich równego i bezpośredniego głosowania mieszkańców i mieszkańek. Równość ma aspekt formalny (każdy ma taką samą liczbę głosów) i materialny ("siła głosu" mierzona w tym przypadku jego wartością w złotych).</p>
5	<p>Bardzo zniechęca do pracy sytuacja np. osiedla Kowale, gdzie mieszka mało osób, a osiedle jest duże. Osiedlowe projekty nigdy tu nie wygrały po likwidacji parytetu osiedlowego. Dodatkowo poraża fakt, że nawet Fundusz Osiedlowy, który jest dla nas alternatywą, jest przez Miasto traktowany po macoszemu. Dotychczasowe projekty od początku istnienia NIE zostały zrealizowane. Po co brać udział w działaniach, które nie przynoszą żadnych efektów?</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opinia nie zawiera konkretnego postulatu i dotyczy Funduszu Osiedlowego, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.</p>
6	<p>Sprawić, by realnie mieli szansę wpłynąć na to, co się zmieni w mieście. Obecnie wygrywający to są ogromne</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest</p>

	konsorcja fundacji, organizacji osiedli.	merytoryczne odniesienie się do niej.
7	<p>Należy zmienić formę WBO do 3 kategorii. Pierwsza to inwestycje do 500 tys. – drobne. Aby w ich zakresie osiedle mogłoby uzyskać np. doświetlenie przejść, wiaty dla rowerów, kwietniki, nasadzenia drzew etc. Formuła ta pozwoli na to, że więcej osiedli będzie miało szansę na inwestycje, w tym osiedla małe. Sukcesy na małych osiedlach w drobnych sprawach zachęci do składania projektów i głosowania na projekty większe. Mieszkańcy i mieszkanki będą widzieć efekty. To najlepsza zachęta.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Wielkość progów kwotowych WBO jest dostosowywana do rodzajów i wielkości projektów, które są zgłaszane i zdobywają największą liczbę głosów. Kwoty te muszą regularnie rosnąć, wraz z inflacją i wzrostem cen inwestycji. Mniejsze projekty remontowe nie powinny być realizowane z WBO, który jest projektem konkurencyjnym i w ramach którego realizowane są tylko projekty wygrane w głosowaniu. Najbardziej palące potrzeby inwestycyjne realizowane są ze środków Funduszu Osiedlowego albo budżetu gminy.</p>
8	<p>Ludzie muszą się przekonać, że faktycznie mają głos w sprawach dotyczących swojego osiedla. Jeżeli będą środki z WBO dla każdego osiedla, to nie trzeba będzie nikogo namawiać.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Środki dla każdego osiedla zarezerwowane są w Funduszu Osiedlowym. WBO ma na celu aktywizację mieszkańców i mieszanek i zachęcenie do sieciowania się różnych grup, również ponadosiedlowych.</p>

9	Ważna jest jakość, a nie liczba głosów.	Wyjaśnienie Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
10	Przede wszystkim powinni wiedzieć i widzieć, jak wygląda realizacja wygranych projektów, poszczególnych etapów. Jeżeli realizacja jest opóźniona, to trudno namówić mieszkańców i mieszkanki na głosowanie dotyczące następnego etapu inwestycji.	Opinia uwzględniona <u>Na stronie Wrocławia</u> jest zakładka z informacją o aktualnym etapie realizacji każdego projektu.
11	Należy szybko realizować zadania, które wygrały. Brak sprawczości jest frustrujący i zniechęcający. Przede wszystkim szybsza realizacja zadań z poprzednich edycji. Uważam, że WBO się wypala, gdyż ludzie nie czują już sprawczości samego głosowania. Projekty powstają średnio 2–3 lata po edycji, gdy ludzie już zdążyli zapomnieć o głosowaniu. Jest to szczególnie widoczne w etapowanych zadaniach, np. parku na Kępie Mieszczańskiej. Z opinii mieszkańców i mieszkanek wynikało, że nie chcą głosować na 3. etap zadania, które wciąż nie wyszło z 1. etapu.	Opinia częściowo uwzględniona <u>Na stronie Wrocławia</u> jest zakładka z informacją o aktualnym etapie realizacji każdego projektu. Praktyka ostatnich lat pokazuje, że zgłaszane projekty są coraz droższe i bardziej złożone. Realizacja większości wymaga nie tylko pozwolenia na budowę, co samo w sobie jest czasochłonne, ale także uzyskiwania uzgodnień z gestorami mediów, takimi jak Tauron, PGNiG, MPWiK itp. To powoduje, że osiągnięcie gotowości do realizacji zajmuje około roku. Dopiero potem

		można zacząć prace realizacyjne. Rzadko zdarzają się projekty, które można realizować z marszu, bez pozwolenia na budowę.
12	Należy wprowadzić możliwość realizacji projektów także na terenach ogólnodostępnych prywatnych oraz państwowych. Dla przykładu Kleczków – ponad połowa osiedla to grunty, będące własnością prywatną (które służą ogółowi społeczeństwa – choćby słynna tyrolka, której utrzymanie sporo nas kosztuje ze względu na częste dewastacje) czy tereny Wód Polskich oraz tereny państwowe. Na wschód od ul. Trzebnickiej praktycznie nie ma gruntów, na których można by zrobić cokolwiek w ramach WBO.	Opinia nieuwzględniona Na takich terenach Prezydent Wrocławia nie ma możliwości złożenia oświadczenia o dysponowaniu nieruchomością na cele budowlane, więc byłoby to niezgodne z § 2 ust. 2 pkt 5 Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Nie ma też gwarancji, że tereny takie po realizacji projektu pozostałyby ogólnodostępne.
13	W szkole podstawowej dla 7. i 8. klas można zaproponować kilkutygodniowy program, realizowany od września do zakończenia głosowania w ramach zajęć Wiedza o społeczeństwie. W tych klasach uczniowie mają 2 godziny tygodniowo WOS. Jeśli program byłby realizowany we wrześniu, to jestem przekonany, że statystyki osób młodych głosujących w kolejnych edycjach WBO (12–18 lat) byłyby dużo	Wyjaśnienie Postulat został przekazany zgodnie z właściwością do Departamentu Edukacji UMW. Na etapie głosowania liderom i liderkom udostępniany jest generator plakatów, który tworzy również materiały promocyjne w formacie odpowiednim do social mediów.

<p>wyższe niż do tej pory. W 8. klasach uczniowie i uczennice zdobywają dodatkowe punkty za wolontariat. Pozwalają im aplikować do lepszej szkoły średniej. Te godziny byłyby realnie wykorzystane dla wspierania oddolnych działań liderów i liderki i potwierdzone np. przez Radę Osiedla. Nauczyciele i nauczycielki realizujący awans zawodowy lub ubiegający się o dodatek motywacyjny także byłiby zainteresowani realizacją innowacyjnych rozwiązań partycypacyjnych w powtarzalnym rytmie funkcjonowania miasta. Animatorzy i animatorki z Policealnego Studium Animatorów Kultury "SKiBA" we Wrocławiu, którzy w ramach zajęć wspierali wybrane przez siebie projekty, kilka razy odkrywali, że liderami i liderkami okazywali się uczniowie i uczennice liceów. Byli oni często pozbawieni wsparcia rówieśników i rówieśniczek, nauczycieli nauczycielek i instytucji szkoły... Uważam, że wsparcie merytoryczne dla młodzieży licealnej ułatwiłoby działanie z wykorzystaniem zasobów własnych instytucji i stanowiłoby realne wzmocnienie młodych liderów partycypacji! Warto</p>	
---	--

	promować młodych liderów i młode liderki WBO, dając im materiały promocyjne uwzględniające nowe media (Facebook, Tik Tok, Instagram, You Tube).	
14	W ramach WBO powinny odbywać się głosowania w szkołach oraz coroczne (całodniowe) warsztaty o WBO.	Opinia nieuwzględniona Przy obecnych zasadach w szkole może się odbywać głosowanie elektroniczne. Warsztaty poświęcone WBO są organizowane w ramach Szkoły Liderów dla wszystkich chętnych, może w nich brać udział również młodzież szkolna.
15	Proponuję, aby uczniowie i uczennice otrzymywali dodatkową ocenę z zachowania w zamian za głos w WBO.	Wyjaśnienie Opinia poza zakresem kompetencji Wydziału Partycypacji Społecznej. Żadna grupa nie powinna być uprzywilejowana w głosowaniu WBO, a takie rozwiązanie stanowiłoby potencjalną zachętę wyłącznie dla uczniów i uczennic.
16	Proponuję, aby głosujący mogli odebrać zniżkę do atrakcji miejskich – aquapark, ogród zoologiczny itp.	Opinia nieuwzględniona Zbyt wysokie koszty takiego rozwiązania.
17	Może jakieś losowanie nagród wśród głosujących? Na przykład rośliny	Opinia częściowo uwzględniona Corocznie analizowane są

	<p>doniczkowe.</p> <p>Proponuję zorganizować loterię dla uczestników i uczestniczek.</p>	<p>narzędzia promocyjne, które, uwzględniając stosunek kosztów do efektów, wydają się być najbardziej korzystne. Nie wykluczamy zatem też nagród dla uczestników i uczestniczek głosowania.</p>
18	<p>Największą pracę muszą tutaj wykonać i tak liderzy i liderki projektów. Nie wiem, czy to możliwe, jak z RODO i innymi zgodami, ale może jakieś SMS-y na numery komórkowe wysłane przez miasto kilka razy w czasie głosowania?</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>Do osób, które wyraziły zgodę, wysyłane będą wiadomości SMS przypominające o głosowaniu.</p>
19	<p>Obecny system głosowania (formularz, SMS z potwierdzeniem) jest zbyt skomplikowany dla osób starszych. Przydałyby się punkty do głosowania papierowego np. w bibliotekach, CAL-ach.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Poza głosowaniem elektronicznym istnieje też możliwość głosowania na formularzach papierowych, w punktach zorganizowanych w Centrach Obsługi Mieszkańca Urzędu Miejskiego. Głosować można tylko osobiście (wynika to bezpośrednio z art. 5a Ustawy o samorządzie gminnym, zasady głosowania muszą zapewnić równość i bezpośredniość), a więc w momencie oddania głosu konieczna jest identyfikacja głosujących. Dlatego do obsługi</p>

		każdej urny potrzebny jest pracownik Urzędu, identyfikujący głosujących, i nie można zorganizować punktów głosowania w podmiotach zewnętrznych, jak CAL-e, biblioteki czy Rady Osiedli.
20	Dyskusja nad każdym projektem społecznym powinna dopuszczać różne głosy. Budżet obywatelski jest jak Cyklop – ma tylko jedno oko: "jestem za". Wycina to z dyskusji osoby na "nie", a nawet doprowadza do patologicznego głosowania na budżety konkurencyjne tylko z powodu odebrania poparcia projektowi niechcianemu. To musi się zmienić.	Opinia nieuwzględniona Wprowadzenie możliwości głosowania na "nie" może spowodować sytuację, w której liderzy i liderki zamiast organizować się wokół tworzenia wspólnych inwestycji, będą raczej starali się blokować projekty konkurencyjne. Taka sytuacja doprowadziłaby do wybuchu niepotrzebnych konfliktów i zniechęcałaby do uczestnictwa.
21	Proponuję zdecydowane zwiększenie liczby wygranych projektów, przy zmniejszeniu kwoty. Tabliczki informujące, że dana rzecz została zrobiona w ramach WBO. Pamiętanie o liderach i liderkach po realizacji, a nie "promka Prezydenta", to demotywuje, ludzie nie wiedzą, że projekty zrealizowano z WBO, dzięki temu byłaby dodatkowa promocja.	Opinia częściowo uwzględniona Kwoty są dostosowane do projektów, które są najczęściej zgłaszane do WBO, np. skwery, drogi rowerowe, place zabaw i boiska. Przy zmniejszeniu kwoty nie byłoby możliwe realizowanie dużych projektów i wygrywałyby mniejsze projekty, na przykład działania remontowe (nie ma

		<p>konieczności głosowania w takim celu). Po to powstał Fundusz Osiedlowy.</p> <p>Zasadniczo na każdej inwestycji, która powstała z WBO powinna być tabliczka informująca, że projekt powstał w ramach programu, wyjątkiem są tylko miejsca, na których nie można takiej tablicy zamontować z przyczyn technicznych.</p>
22	<p>Barierą, powstrzymującą młodych ludzi przed taką aktywnością, jest przekonanie o braku kompetencji do prowadzenia projektu i brak czasu.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.</p>
23	<p>Niektóre osoby młodsze bardzo chętnie wzięłyby udział w WBO, ale nie wiedzą o jego istnieniu.</p> <p>WBO nie zachęca za bardzo do tworzenia projektów przez młodych ludzi. Ci nie wiedzą często, że mogą w ogóle zgłaszać projekty.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Początek każdej edycji, kiedy można zgłaszać projekty, jak też czas przed głosowaniem i w jego trakcie, jest szeroko promowany przez Urząd Miejski. Reklamy i informacje o WBO pojawiają się w przestrzeni publicznej, lokalnych mediach papierowych i elektronicznych, w środkach komunikacji zbiorowej oraz w social mediach. Informacje o WBO kolportują też Rady Osiedli.</p>

		W materiałach promocyjnych zawsze podkreślane jest, że głosować mogą wszyscy mieszkańcy i wszystkie mieszkanki Wrocławia, niezależnie od wieku.
--	--	---

Opinie na temat kontaktu w ramach WBO z Urzędem Miejskim

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	Kontakt jest słaby i bezosobowy – bo przez formularz. Dużo lepszy byłby personalny kontakt na maila lub telefon (w zależności od preferencji) lidera lub liderki projektu przez osoby z UM.	Wyjaśnienie Formularz kontaktowy przesyła wiadomość właśnie na skrzynkę mailową lidera lub liderki. Kontakt za pomocą formularza jest tylko pierwszym krokiem. Jeżeli jest taka wola obu stron, mogą się za jego pomocą wymienić innymi danymi kontaktowymi. W razie potrzeby pracownicy i pracownice Wydziału Partycypacji Społecznej dzwonią do lidera lub liderki i przypominają, że na jego skrzynkę e-mailową wpłynęła prośba o kontakt. Jeżeli lider lub liderka ujawnił lub ujawniła

		swoje imię i nazwisko, można się też skontaktować poprzez media społecznościowe.
2	Uważam, że potrzebna jest większa pomoc na etapie tworzenia projektu, wyceny i konsultacje.	Wyjaśnienie Od kilku lat na etapie składania projektów organizowana jest Szkoła Liderów, podczas której mieszkańcy i mieszkanki uzyskują pomoc związaną ze składaniem wniosków. Dodatkowo do dyspozycji liderów i liderek pozostaje też Wydział Partycypacji UMW, który udziela odpowiedzi na wszystkie pytania i wątpliwości.
3	Byłem liderem. Jako odrzucony poznałem tylko stanowisko urzędników i urzędniczek, stąd trudno mi mieć pozytywne opinie. Uważam, że najpierw powinna być ocena mieszkańców i mieszkanek, potem miasta.	Opinia nieuwzględniona Zamiana kolejności, najpierw głosowanie mieszkańców i mieszkanek, a potem dopiero ocena formalna i merytoryczna możliwości realizacji projektu spowodowałaby ogromnie dużo zmarnowanej pracy liderów i liderek i mieszkańców i mieszkanek. Ci pierwsi promowaliby swoje projekty, a ci drudzy oddawaliby dziesiątki tysięcy głosów na projekty, które potem zostałyby odrzucone i

		niezrealizowane.
4	Tak. Mój projekt odbył się przy minimalnym kontakcie z Urzędem. Ograniczyło się to głównie do złożenia przeze mnie projektu i dalej wszystko organizował i realizował Urząd.	Dziękujemy za opinię.
5	Jednostki miejskie słabo informują o etapach oraz trzeba te informacje wyciągać.	Wyjaśnienie Harmonogram i zasady każdej edycji publikowane są przed jej rozpoczęciem. Pracownicy i pracownice Wydziału Partycypacji Społecznej na bieżąco odpowiadają na każde pytanie dotyczące zasad i kolejnych etapów danej edycji.
6	Z informacji od znajomych liderów i liderek wiem, że pomoc była znikoma i świadczona w niepełnym zakresie. Często w godzinach pracy samych liderów i liderek, kiedy ci mają swoje zawodowe zajęcia. Urzędnicy i urzędniczki, cóż, są od pomagania i dostosowania się do liderów i liderek, a nie na odwrót.	Wyjaśnienie UMW pracuje od godz. 7:45 do 15:45 i w tych godzinach można otrzymać pomoc w każdym dniu roboczym. Poza tymi godzinami, w przypadku napisania e-maila lub pisma, otrzyma się niezwłocznie odpowiedź w takiej samej formie. Natomiast spotkania z cyklu Szkoły Liderów są zawsze prowadzone w godzinach popołudniowych albo w weekendy.
7	Tak, byłem liderem. Kontakt był bardzo	Dziękujemy za opinię.

	<p>szybki i rzeczowy.</p> <p>Byłem liderem projektu, a współpraca z Miastem bez zastrzeżeń.</p> <p>Tak, byłem liderem. Bardzo cenię sobie współpracę z Wydziałem Partycypacji Społecznej.</p>	
8	<p>Nikt ze mną się nie kontaktował bezpośrednio. Na stronie zamieszczono informację o braku uwag do projektu i, o ile pamiętam, wysłano standardowego maila. Uważam ten poziom za wystarczający. Nie wiem, jak wyglądałaby sytuacja, gdyby mój projekt został odrzucony.</p>	Dziękujemy za opinię.

Dodatkowe opinie

I.p.	Treść opinii	Odpowiedź Wydziału Partycypacji Społecznej UM Wrocławia
1	<p>Uważam, że patologią jest to, że zgodność z Ustawą o ochronie przyrody jest badana przez Wydział Środowiska i Rolnictwa jedynie przy projektach z kategorii zieleń. Taka ocena powinna być obligatoryjna w odniesieniu do wszystkich projektów.</p>	Wyjaśnienie <p>Wydział Środowiska i Rolnictwa opiniuje wszystkie projekty, które potencjalnie mogą być sprzeczne z ustawą o ochronie przyrody, nie tylko te z kategorii zieleń i rekreacja.</p>
2	<p>Dlaczego nie ma szczegółowych kart oceny i składu urzędniczego, który</p>	Opinia nieuwzględniona <p>Istotą opiniowania projektu jest</p>

	<p>opiniował poszczególne projekty? W Poznaniu budżet obywatelski funkcjonuje z takimi kartami i jest to w pełni transparentne.</p>	<p>przekazanie liderowi i liderce konkretnej informacji na temat możliwości wykonania projektu ze środków WBO. Dlatego wskazywanie opinii częściowych, które w pierwotnej wersji mogą nawet być ze sobą sprzeczne, nie spełni swojego zadania. Publikacja zbiorczej opinii jest lepszym rozwiązaniem, bo przedstawia jednoznaczną i szczegółową informację o projekcie. W przyjętym sposobie oceny WBO nie ma też zamkniętego katalogu osób oceniających. Projekty są kierowane do komórek merytorycznych i procedura oceny w danej komórce leży w gestii jej dyrektora. Może mieć formę karty oceny, ale też np. spotkania, burzy mózgów itp. Ocena zbiorcza jest natomiast wypadkową ocen częściowych pochodzących z jednostek. Taki sposób uważamy za bardziej wnikliwy i elastyczny, niż z góry powoływana komisja oceniająca.</p>
3	<p>Dlaczego lider lub liderka ma tak mało do powiedzenia na etapie realizacji? W Krakowie jest on prawdziwym liderem</p>	<p>Wyjaśnienie Lider lub liderka bierze udział we wszystkich spotkaniach</p>

	<p>i bez jego "błogosławieństwa" nic nie zostaje zrobione. We Wrocławiu lider często nie poznaje własnego projektu.</p>	<p>organizowanych na etapie realizacji projektu: przed wyborem projektanta, przy wyborze koncepcji oraz na etapie dokumentacji projektowej. W przypadku konieczności ograniczenia zakresu projektu też jest to z nim lub nią konsultowane. Jednocześnie trzeba bardzo wyraźnie podkreślić, że rola lidera lub liderki jest wyłącznie opiniodawczo-doradcza, gdyż pełną odpowiedzialność (także prawną) bierze na siebie inwestor, czyli Gmina Wrocław.</p>
4	<p>Automatyczne stosowanie projektowania uniwersalnego z jego 4-metrowej szerokości ścieżkami pieszo-rowerowymi, bez uwzględnienia lokalnych uwarunkowań społecznych czy przyrodniczych jest nadużywane. To jest projekt obywatelski, powinien być realizowany w terenie, w oparciu o rozpoznane warunki, a nie w czyjejs wyobraźni, do której trzeba dostosowywać rzeczywistość "z reala".</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Konieczność projektowania inwestycji wybranych w WBO zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego wynika bezpośrednio z Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i musi być respektowana.</p>
5	<p>Potrzebna jest zmiana zasad głosowania i liczenia głosów. Małe osiedla nie mają szans w porównaniu z</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Zgodnie z ustawą każdy mieszkaniec i każda mieszkanka</p>

	<p>dużymi. Jeszcze parę lat temu udało się cokolwiek wygrać, ale, obserwując co roku większą mobilizację w głosowaniu, niestety szanse małych osiedli (patrz Jerzmanowo) są zerowe. Jeśli całe małe osiedle zagłosuje, to i tak przegrywa z częścią osiedla dużego. Aby miało to sens i było sprawiedliwe, należałoby zmienić system zliczania głosów np. na wagowy. Uwzględniałby on nie tylko sumaryczną liczbę głosów, ale także np. procent głosów w stosunku do mieszkańców osiedla.</p> <p>Wprowadzenie dodatkowego programu albo uwzględnienie także procent poparcia jako wskaźnika do decyzji.</p> <p>Może warto pomyśleć nad rozgraniczeniem wagowym w kwestii pieniężnej, tak jak ma to miejsce w funduszu osiedlowym.</p>	<p>ma głos równej wagi. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w Art. 5a. ust. 7 pkt. 4) nakłada na gminy obowiązek przeprowadzenia w przypadku budżetów obywatelskich równego i bezpośredniego głosowania mieszkańców. Równość ma aspekt formalny (każdy ma taką samą liczbę głosów) i materialny ("siła głosu" mierzona w tym przypadku jego wartością w złotych). Nie ma więc możliwości stosowania bonusów dla wybranej grupy, na przykład mieszkańców i mieszkańek małych osiedli. Rozwiązaniem jest łączenie się mniejszych osiedli w ponadosiedlowe koalicje.</p>
6	<p>Przede wszystkim ważna jest możliwość użycia WBO do inwestycji służących ogółowi społeczeństwa, bez względu na to, na jakim rodzaju gruntu znajduje się inwestycja. W przypadku gruntów prywatnych powinna wystarczyć zgoda właściciela</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Na takich terenach Prezydent Wrocławia nie ma możliwości złożenia oświadczenia o dysponowaniu nieruchomością na cele budowlane, więc byłoby to niezgodne z § 2 ust. 2 pkt 5</p>

	terenu, a w przypadku pozostałych – Miasto powinno pomagać.	uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Nie ma też gwarancji, że tereny takie po realizacji projektu pozostałyby ogólnodostępne.
7	Wprowadziłabym pulę projektów drobnych (obok ponadosiedlowych i osiedlowych) do 100 albo nawet 50 tys. zł. Dzięki temu szansę miałyby projekty nieinwestycyjne bądź istotne dla mniejszych społeczności, niemające szans przebić się przy istniejących zasadach.	Opinia częściowo uwzględniona Kwoty są dostosowane do projektów, które są najczęściej są zgłaszane do WBO, np. skwery, drogi rowerowe, place zabaw i boiska. Przy zmniejszeniu kwot nie wystarczyłoby środków na realizowanie dużych projektów z WBO, a wygrywałyby na przykład działania remontowe, a nie ma konieczności, by na nie głosować. Realizacji projektów mniejszych lub nieinwestycyjnych służą pozostałe programy partycypacyjne: Fundusz Osiedlowy i Mikrogranty.
8	Trzeba ustalić co najwyżej siedem punktów określających zasady funkcjonowania WBO (więcej prawie nikt nie ogarnie). Nie można co roku modyfikować tych zasad.	Opinia nieuwzględniona Nie ma możliwości sformułowania zasad zgłaszania, oceny, wyboru i realizacji projektów WBO w zaledwie 7 punktach. Zasady WBO są streszczone prostym

		językiem, zawarte w 20 punktach i <u>opublikowane są na stronie.</u>
9	Bezsporny pozostaje fakt, że środki WBO mogą być inwestowane tylko w przedsięwzięcia na nieruchomościach stanowiących własność Gminy Wrocław. W takim stanie prawnym projekty niespełniające tego wymogu należy odrzucać niezwłocznie po zgłoszeniu i nie uwzględniać ich w ogóle na liście projektów zgłoszonych.	Opinia uwzględniona
10	Pulę środków finansowych przeznaczonych na WBO w danym roku należy podzielić na 48 wrocławskich osiedli proporcjonalnie do liczby mieszkańców i mieszkanek będących płatnikami podatku PIT we Wrocławiu. Prawo do głosowania powinni mieć tylko pełnoletni mieszkańcy i mieszkanki miasta.	Opinia nieuwzględniona Postulat sprzeczny z Ustawą z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. W konsultacjach społecznych mogą brać udział wszyscy mieszkańcy i wszystkie mieszkanki gminy, niezależnie od tego, czy są płatnikami PIT. Poszczególnym osiedlom dedykowany jest Fundusz Osiedlowy, w którym każde osiedle ma przypisaną kwotę.
11	Rady Osiedli powinny mieć zauważalny wpływ na projekty "osiedlowe", być włączone w proces. Np. mogłoby to mieć formę możliwość rekomendacji maks. 3 projektów ze swojego osiedla. Mogłoby to mieć	Opinia nieuwzględniona Postulat jest sprzeczny z art. 5a Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym mieszkańcy i mieszkanki biorący i biorące udział w WBO

	<p>charakter wykluczający pozostałe pomysły lub łagodniejszy: np. przelicznik +25% głosów lub przynajmniej informacje o rekomendacji RO na stronie oraz możliwość odfiltrowania takich projektów w wyszukiwarce. W przypadku projektów ponadosiedlowych podobne kompetencje mogłyby mieć jednostki miejskie, np. Zieleń Miejska dla projektów dot. tej tematyki.</p>	<p>mają prawo do zgłoszenia dowolnego projektu, który, ich zdaniem, gmina powinna realizować. Jeżeli projekt jest zgodny z prawem, wykonalny technicznie i spełnia wymogi formalne, to UMW nie ma możliwości arbitralnie nie dopuścić go do głosowania lub premiować wybranych przez siebie projektów. Zgodnie z Ustawą każdy ma równy głos i tylko wyniki głosowania mogą decydować o realizacji projektów. Ustawa nie przewiduje roli innych podmiotów w wyborze projektów.</p>
12	<p>Moim zdaniem dużym problemem budżetów partycypacyjnych jest niska świadomość uczestników i uczestniczek procesu. Przefiltrowanie pomysłów przez osoby merytoryczne lub radnych powinno wzmocnić dyskusję publiczną i wymianę argumentów, przy okazji edukując uczestników i uczestniczki procesu, w którym kierunku zmierza Miasto.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Postulat jest sprzeczny z art. 5a Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym mieszkańcy i mieszkanki biorący i biorące udział w WBO mają prawo do zgłoszenia dowolnego projektu, który, ich zdaniem, gmina powinna realizować. Jeżeli projekt jest zgodny z prawem, wykonalny technicznie i spełnia wymogi formalne, to UMW nie ma</p>

		możliwości arbitralnie filtrować i nie dopuścić go do głosowania. Zgodnie z Ustawą każdy ma równy głos i tylko wyniki głosowania mogą decydować o realizacji projektów. Ustawa nie przewiduje roli innych podmiotów w wyborze projektów.
13	Proponuję nagradzać osiedla za zaangażowanie mieszkańców i mieszkanek, nie tylko biorąc pod uwagę liczbę oddanych głosów, ale procent mieszkańców i mieszkanek (lub innych osób zazwyczaj namówionych) danego osiedla oddało głos na projekt.	Wyjaśnienie Opinia nie zawiera konkretnego postulatu, niemożliwe jest merytoryczne odniesienie się do niej.
14	Budżet partycypacyjny, pomimo roli aktywizującej, jest <i>de facto</i> formą rywalizacji o pieniądze. W obecnych edycjach nie ma już miejsca dla kopciuszków. Wygrywają najwięksi i najsprytniejsi. To swego rodzaju dyskryminacja pierwszorazowych liderów i liderek. Sukcesy WBO są też jednocześnie zawsze porażką, często wielokrotną, wielu społeczników i społeczniczek. Pomogłoby lepsze wywiązywanie się gminy z zadań własnych i realizacja także	Opinia nieuwzględniona Gmina Wrocław realizuje zadania własne w zakresie możliwości budżetowych każdego roku. Należy podkreślić, że cały budżet Gminy, łącznie z WBO, które jest jego częścią, jest zgodnie z prawem przeznaczony na realizację zadań własnych. Gmina nie ma możliwości finansować innych przedsięwzięć. Projekty WBO wybierane są w drodze głosowania. Z uwagi na to, że

	przebranych projektów, które zebrały dużą liczbę głosów.	WBO ma charakter plebiscytu, rywalizacja wpisana jest w jego istotę. Ma to zachęcać do sieciowania i lepszej organizacji. Projekty drobne można wykonać w ramach Funduszu Osiedlowego.
15	Zdarzają się sytuacje, gdzie do wygranej brakowało bardzo niewiele; wiem, że budżet WBO jest ograniczony, ale np. zielone projekty, które wygrały, a uzyskały dużo głosów, powinny zostać zrealizowane. Wszak WBO to głos mieszkańców i mieszkanki, czego naprawdę chcą i potrzebują, a, mając na uwadze zmiany klimatyczne, drzew potrzebujemy najbardziej.	Opinia nieuwzględniona Gmina realizuje zielone inwestycje w zakresie możliwości budżetowych każdego roku. Założeniem WBO jest konkurencyjność, projekty wybierane są w drodze głosowania. Z uwagi na to, że WBO ma charakter plebiscytu, to rywalizacja wpisana jest w jego istotę. Ma to zachęcać do sieciowania i lepszej organizacji. Projekty drobne można wykonać w ramach FO albo Mikrograntów.
16	Warto opracować mapę, która ułatwi osobom zaangażowanym w WBO rozpoznanie, jakie działki można brać pod uwagę, planując inwestycję WBO. <u>Taką mapę stworzyły choćby UM Łodzi.</u>	Opinia uwzględniona Mapa własności istnieje już w portalu <u>Systemu Informacji Przestrzennej Wrocławia</u> . Jednak należy podkreślić, że kwestia własności działki nie jest jedynym kryterium, które jest brane pod uwagę przy dopuszczeniu projektu pod

		<p>głosowanie. Projekty są sprawdzane pod kątem zgodności z przepisami i zasadami WBO, dopiero pełna ocena projektu pozwala mieć pewność, że będzie on mógł zostać zrealizowany w przypadku wygranej.</p>
17	<p>Należy zwiększyć budżet.</p> <p>Powinien być budżet odpowiadający cenom, trzeba znaleźć sposób na wykonawców, żeby nie podawali zaporowych cen Miastu.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>W kolejnych latach kwota WBO będzie rosła wraz ze zwiększaniem budżetu Miasta. Maksymalna wartość pojedynczych projektów będzie się zmieniać zgodnie z wynikiem konsultacji społecznych, które towarzyszą każdej nowelizacji uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego. Zamówienia publiczne są zaś prowadzone zgodnie z przepisami ustawy o zamówieniach publicznych, którą Gmina Wrocław musi stosować.</p>
18	<p>Małe osiedla muszą się łączyć, żeby mieć szansę na wygraną, to oznacza, że muszą się dzielić dostępnym budżetem, który już jest niski, i, co się z</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>W kolejnych latach kwota WBO będzie rosła wraz ze zwiększaniem budżetu miasta. Maksymalna</p>

	tym wiąże, projekty nie są atrakcyjne; to zniechęca do głosowania.	wartość pojedynczych projektów będzie się zmieniać zgodnie z wynikiem konsultacji społecznych, które towarzyszą każdej nowelizacji uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.
19	Uczciwie byłoby, gdyby to najpierw mieszkańcy i mieszkanki oceniali projekty, a potem Urząd.	Opinia nieuwzględniona Zamiana kolejności, najpierw głosowanie mieszkańców i mieszkanek, a potem dopiero ocena formalna i merytoryczna możliwości realizacji projektu spowodowałaby ogromnie dużo zmarnowanej pracy liderów i liderki i mieszkańców i mieszkanek. Ci pierwsi promowaliby swoje projekty, a ci drudzy oddawaliby dziesiątki tysięcy głosów na projekty, które potem byłyby odrzucone i niezrealizowane.
20	Pamiętajmy, że wszyscy obywatele i obywatelki mają głos. Są głosy na tak i są głosy na nie. Wygrywa budżet z najlepszym bilansem głosów.	Opinia nieuwzględniona Wprowadzenie możliwości głosowania na "nie" mogłoby spowodować sytuację, w której liderzy i liderki, zamiast

		organizować się wokół tworzenia wspólnych inwestycji, staraliby się blokować konkurencyjne projekty. To doprowadziłoby do wybuchu niepotrzebnych konfliktów i zniechęcałoby do uczestnictwa w WBO.
21	Konieczne jest umożliwienie tworzenia punktów do głosowania papierowego w instytucjach (szkoły, biblioteki itp.), jak ma to miejsce podczas wyborów, np. do senatu.	Opinia nieuwzględniona Głosować można tylko osobiście (wynika to bezpośrednio z art. 5a Ustawy o samorządzie gminnym, zasady głosowania muszą zapewnić równość i bezpośredniość), a więc w momencie oddania głosu konieczna jest identyfikacja głosujących. Dlatego do obsługi każdej urny potrzebny jest pracownik lub pracownica Urzędu, identyfikujący głosujących. Nie można zorganizować punktów głosowania w podmiotach zewnętrznych, jak CAL-e, biblioteki czy Rady Osiedla. Punkty do głosowania w wyborach powszechnych, na przykład te w szkołach, obsługiwane są przez członków obwodowych komisji wyborczych,

		które mają określone zadania i nie mogą być powołane do obsługi głosowania WBO.
22	Należy wprowadzić dłuższy czas między drugą poprawką projektu a głosowaniem. Za mało jest czasu na pracę ze społecznością lokalną w celu rozpropagowania i omówienia projektu.	Opinia nieuwzględniona Termin głosowania wynika z kalendarza WBO. Do prawidłowej, dwuetapowej oceny projektów, z dodatkową możliwością odwołania się od wyników II etapu, konieczny jest czas około 6 miesięcy. Na przełomie września i października jest jeszcze pogoda wystarczająco dobra, żeby organizować kampanię promocyjną na zewnątrz. Jednocześnie jest już po wakacjach i sezonie urlopowym. Wydłużanie czasu pomiędzy zakończeniem oceny i głosowanie spowodowałoby, że głosowanie będzie trwało w czasie nieprzyjaznej listopadowej pogody, albo w okresie przedświątecznym. Liderzy i liderki mogą jednak konsultować projekt ze społecznością lokalną od początku roku, od momentu zgłoszenia projektu.
23	Postuluję wyłączenie możliwości uczestnictwa szkół.	Opinia częściowo uwzględniona

		<p>Szkoły nie mogą zgłaszać projektów do WBO. Jednak nie ma możliwości odrzucenia projektu zgłoszonego przez mieszkańca lub mieszkankę (na terenie szkoły), który spełnia wszystkie wymogi wynikające z przepisów i zasad WBO. Byłoby to naruszenie art. 5a Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.</p>
24	<p>Proponuję powrót do głosowania na zabytkową inwestycję (jako osobny, 3. głos).</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Art. 5a ust. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym pozwala dzielić środki tylko na pule obejmujące całość gminy lub jej części, nie dopuszcza jednak wprowadzania kategorii tematycznych, na przykład zabytkowych.</p>
25	<p>Od kilku lat zdecydowana większość projektów to inicjatywy "zielone" – związane z nasadzeniami drzew, krzewów i rewitalizacją terenów rekreacyjnych (np. parków). Być może należy zastanowić się nad wydzieleniem odrębnego funduszu tylko i wyłącznie na takie inicjatywy, bo zapotrzebowanie wydaje się być</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Art. 5a ust. 6 Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym pozwala dzielić środki tylko na pule obejmujące całość gminy lub jej części, nie dopuszcza jednak wprowadzania kategorii tematycznych, na przykład zielonych.</p>

	bardzo duże. Takie rozwiązanie ułatwiłoby także pozostałym projektom (niezwiązanym z zielenią, np. kulturalnym lub sportowym) możliwość konkurowania o głosy.	
26	Proponuję zmniejszenie kwot, zwiększenie liczby wygranych projektów.	Opinia nieuwzględniona Kwoty są dostosowane do projektów najczęściej zgłaszanych do WBO: skwery, drogi rowerowe, place zabaw i boiska. Przy zmniejszeniu kwot nie wystarczyłoby środków na realizowanie dużych projektów, a wygrywałyby na przykład działania remontowe, nad którymi nie trzeba głosować. Realizacji mniejszych projektów i projektów nieinwestycyjnych służą pozostałe programy partycypacyjne: Fundusz Osiedlowy i Mikrogranty.
27	Proponuję projekty ponadosiedlowe tylko z sąsiadami, a nie rozrzut po całym mieście.	Opinia nieuwzględniona Z art. 5a ust. 4 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wynika, że to mieszkańcy i mieszkanki decydują o sposobie wydatkowania części budżetu gminy przeznaczonej na budżet obywatelski. Jeżeli więc zgłoszony projekt jest zgodny z

		prawem i możliwy do wykonania przez gminę zgodnie z zasadami WBO, nie ma możliwości, by nie dopuścić go do głosowania. Liczba lokalizacji i ich sąsiedowanie ze sobą nie mogą być kryterium niedopuszczenia do głosowania.
28	<p>Moim zdaniem powinno wprowadzić się gwarantowane wygrane na pewnych obszarach, np. dawnych dzielnic miasta (Stare Miasto, Śródmieście, Fabryczna, Krzyki, Psie Pole). Na tę chwilę mamy po prostu plebiscyt głosów z całego miasta, gdzie wygrywają zwykle dobrze zorganizowane osiedla z młodymi mieszkańcami i mieszkankami (niekwestionowany zwycięzca ostatniej edycji, tj. Jagodno).</p> <p>Dodatkowa rejonizacja zmniejszyłaby "rywalizację" do kilku graniczących ze sobą osiedli, co mogłoby też pozytywnie wpłynąć na współpracę międzynosiedlową i dialog między liderami i liderkami. Sami mieszkańcy i mieszkanki też czuliby większą sprawczość i chęć walki o inwestycje w swoim obszarze.</p>	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Doświadczenie ostatnich lat pokazuje, że obawy zgłaszającego nie potwierdzają się w praktyce. Nie jest tak, że wygrywają tylko duże osiedla, bo w kolejnych edycjach WBO zaobserwowano nawiązywanie współpracy przez mniejsze osiedla i to położone często w różnych częściach miasta. Takie działanie należy ocenić pozytywnie, bo jednym z głównych celów WBO jest zachęcanie do współpracy między osiedlami. Natomiast podział na rejony spowodowałby zmniejszenie współpracy na rzecz rywalizacji, co byłoby sprzeczne zarówno z celami WBO jak i intencją autora opinii.</p>
29	Proponuję zawiesić WBO do czasu realizacji dotychczasowych projektów.	<p>Opinia nieuwzględniona</p> <p>Z art. 5a ust. 4 Ustawy o</p>

		samorządzie gminnym wynika obowiązek zorganizowania przez Gminę corocznego głosowania w ramach budżetu obywatelskiego, nie ma więc możliwości zawieszenia WBO w kolejnych latach.
30	Należy uczyć o WBO, a przede wszystkim skutecznie realizować projekty wygrane. Z tym jest duży problem – strasznie długo to trwa, a jeżeli są przeszkody, to nikt o nich nie informuje. A lepsze jest zła wiadomość niż żadna.	Wyjaśnienie Każdego roku organizowane są spotkania z cyklu Szkoły Liderów, podczas której udzielane są informacje i prowadzone szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji liderów i liderki w temacie zgłaszania i prowadzenia projektów WBO. Wszystkie niezbędne informacje na temat budżetu obywatelskiego znajdują się też <u>na wrocławskiej stronie dotyczącej WBO</u> . Znajduje się tam też zakładka z informacją o aktualnym etapie realizacji każdego projektu.
31	Byłam liderkom (od 2018 r.) projektów osiedlowych. W przypadku projektów ponadosiedlowych, które tworzone są przy współudziale kilku osiedli, jest jeden lider lub liderka. Proponuję określić "liderów pomocniczych" odpowiedzialnych za określone części	Opinia nieuwzględniona Od początku WBO istnieje instytucja jednego lidera lub liderki, która się znakomicie sprawdza, gdyż zapewnia jasność co do osoby, z którą UMW

	wspólnych projektów.	konsultuje najważniejsze decyzje. UMW nie może natomiast wpływać to decyzję liderów i liderek o tym, czy chcą działać w grupie. To od nich zależy, czy w ramach projektu będzie decydował sam, czy też w konsultacji z innymi osobami.
--	----------------------	--

PODSUMOWANIE

Konkluzje

W trakcie konsultacji wypowiediano się na temat różnorodnych zagadnień dotyczących organizacji WBO w naszym mieście. Były to: kwestia zmian w uchwale Rady Miejskiej Wrocławia nr LXII/1440/18 z dn. 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (zwiększenie maksymalnej kwoty dla projektów osiedlowych z 750 tys. do 1 mln zł i dla projektów ponadosiedlowych z 2 do 3 mln zł i zniesienie ograniczeń dla projektów ponadosiedlowych, które przed nowelizacją mogły dotyczyć tematycznie tylko zieleni, sportu lub zrównoważonej mobilności); ocena nowej szaty graficznej strony internetowej dot. WBO. Podejmowano wątek oceny Szkoły Liderów i sposobu przekazywania wiedzy liderom i liderkom oraz czytelności prezentowania zasad WBO na stronie internetowej. Pytaliśmy także o promocję WBO, o pomysły na zachęcenie mieszkańców i mieszkank Wrocławia do udziału w kolejnych edycjach programu i o doświadczenie bycia liderem lub liderką projektu WBO w ostatnich latach. Chcieliśmy poznać opinie osób uczestniczących w konsultacjach na temat kontaktu z Urzędem Miejskim Wrocławia w trakcie oceny projektu, procesu realizacji projektów (z perspektywy lidera i liderki) oraz zebrać inne sugestie dotyczące rozwijania Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego.

Zwiększenie limitów finansowych przez niektóre osoby zostało przyjęte z aprobatą, podobnie jak zniesienie ograniczeń dotyczących projektów ponadosiedlowych, dla innych to kwestia budząca wiele kontrowersji (kwoty powinny być wyższe bądź niższe). Zgłoszono opinie, że należy zlikwidować podział na projekty osiedlowe i ponadosiedlowe. Sugerowano, że powinna powstać kategoria mniejszych projektów (tzn. podwórkowych). Inni uważali, że

jest zbyt duża różnorodność tematyczna, co prowadzi do tego, że głosowanie odbywa się na podstawie “wskazań” ze strony osób bardziej zaangażowanych, np. znajomych. Wyrażano też obawę, że, aby otrzymać środki w projekcie, trzeba być profesjonalistą (co przeczyłoby idei budżetu partycypacyjnego).

Stronę internetową oceniono jako ładną i czytelną; brakuje jednak na niej np. informacji o harmonogramach realizacji projektów, notatek z konsultacji czy dokumentacji projektowej. Wspominano też o potrzebie zamieszczania informacji na temat tego, kto konkretnie czytał i oceniał poszczególne projekty. Pojawiały się opinie, że poprzednia wersja strony była czytelniejsza.

Odnosnie Szkoły Liderów wskazywano że w jej trakcie podawane są informacje podstawowe. Część osób nie miała świadomości działania takiego programu edukacyjnego, lub negatywnie oceniała jego istnienie, część uznała z kolei, że spotkania powinny odbywać się na żywo (a nie on-line, jak dotychczas). Postulowano edukowanie na temat WBO w szkołach. Wspominano o trudnościach w kontakcie z liderami i liderkami.

W kwestii promocji WBO zgłaszano różnorodne opinie. Jedni uważali, że nie powinno jej być ze względu na charakter WBO, inni uznawali, że jest jej za mało lub że powinna być rozpoczęta dużo wcześniej, np. przed wakacjami. Proponowano zniżki lub wejściówki do miejsc kultury, promocję w kanałach młodzieżowych lub za pomocą miejskiego Internetu oraz współpracę z influencerami. Proponowano, by angażować młodzież w promocję WBO, np. przygotowanie filmików instruktażowych czy promocyjnych na temat WBO, co mogłoby być dobre zarówno dla przedsięwzięcia (promocja), jak i dla młodzieży (rozwój, wykorzystanie narzędzi technicznych do działań na rzecz społeczności lokalnej).

Sugerowano, by podjąć działania mające na celu przeciwdziałanie dyskryminacji małych osiedli, np. za pomocą jakiegoś bonusu dla tych wspólnot. Pojawiały się głosy, że system głosowania jest zbyt skomplikowany dla seniorów. Dopytywano o możliwość realizacji projektów na terenach

nienależących do Miasta. Uznano, że zachętą (dla każdego mieszkańca i każdej mieszkanki, bez względu na wiek) mogłaby być loteria z nagrodami lub kwiaty doniczkowe przekazywane przez Miasto w podziękowaniu za głos.

Kontakt z urzędem oceniano różnorodnie: jako bezosobowy lub pozytywny. Sugerowano, że powinna być większa pomoc na etapie tworzenia wniosku, dopytywano o możliwość spotkań z urzędnikami i urzędniczkami poza godzinami. Często powtarzającym się stanowiskiem jest zdanie, że realizacja procesów we Wrocławiu trwa bardzo długo. Inni uważali, że wszystko przebiega sprawnie i bez zastrzeżeń. Jako przykład tego, jaka powinna być rola lidera i liderki, podawano za wzór rozwiązania stosowane w Krakowie czy Poznaniu.

Wśród innych sugestii proponowano wprowadzenie szczegółowych kart oceny, zawierającej też informację o składzie komisji. Mówiono o uproszczeniu zasad realizacji WBO oraz zaangażowaniu Rad Osiedli (wskazywanie ocenianych pozytywnie przez nie projektów).

Większość młodych osób zwracała uwagę na fakt, że niewielu ich rówieśników wie o możliwości głosowania osób niepełnoletnich. Wynika to przede wszystkim z faktu, że do młodzieży nie kieruje się bezpośrednich działań informacyjnych lub nt. składania projektów. Proponowano, żeby informacje o możliwości głosowania przesyłać bezpośrednio do uczniów i uczennic szkół poprzez dziennik Librus, przekazywać podczas warsztatów o WBO albo też komunikować w mediach, z których korzystają młode osoby (np. TikTok czy Instagram). Niektóre młode osoby dowiadywały się o WBO od rodziców lub innych dorosłych, dlatego też pojawił się pomysł, aby namawiać rodziców do informowania młodzieży. Proponowano, aby głosowanie WBO prowadzić w szkołach, np. podczas godzin wychowawczych.

Z formularza on-line wynikało, że osoby, biorące udział w głosowaniu WBO, wiedziały o tej możliwości z plakatów, z Internetu, od rodziców oraz ze szkoły. Z kolei informację o ewaluacji WBO i możliwości wypełnienia formularza

uzyskały dzięki Librusowi, kolegom i koleżankom szkolnym oraz z Internetu. W ankiecie nie wzięła udziału żadna niepełnoletnia osoba, która realizowała swój własny projekt.

Wszystkie opinie omówione w tym raporcie zostały przeanalizowane przez Wydział Partycypacji Społecznej UM Wrocławia, i zgodnie z odpowiedziami w powyższej tabeli zostaną wykorzystane podczas prac w ramach przygotowań kolejnej edycji WBO.

Partnerzy lokalni

Partnerem konsultacji społecznych było **Stowarzyszenie Edukacji Krytycznej**, które przygotowało i przeprowadziło warsztaty konsultacyjne z młodymi mieszkańcami i mieszkankami.

Dodatkowe informacje

W ramach działań informacyjnych m.in.: w serwisie Wrocław Rozmawia utworzono osobną podstronę o konsultacjach. Prowadzona była również kampania informacyjna na Facebooku: profile Wrocław Rozmawia i FEPS. W przestrzeni miasta rozwieszono 80 plakatów informujących o konsultacjach. Informacja o konsultacjach wysłana została pocztą elektroniczną do Rad Osiedli, lokalnych aktywistów i innych interesariuszy procesu.

INFORMACJA O REALIZATORACH

Organizator konsultacji: Wydział Partycypacji Społecznej UM Wrocławia

Wsparcie w realizacji: Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich

Inicjator konsultacji: Wydział Partycypacji Społecznej UM Wrocławia

---

Realizatorzy/ki: Jan Chrzan, Tadeusz Mincer, Daria Sudoł (Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich); Hanna Achremowicz (Stowarzyszenie Edukacji Krytycznej)

Opracowanie raportu: Iwona Nowak, Maria Rudnicka-Myślicka (Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich), Hanna Achremowicz (Stowarzyszenie Edukacji Krytycznej)

Konsultacje oraz raport przygotowane zostały w ramach zadania publicznego „Wsparcie Procesów Konsultacji Społecznych na terenie Gminy Wrocław w latach 2020–2022” realizowanego przez Fundację na Rzecz Studiów Europejskich, współfinansowanego ze środków Gminy Wrocław.

Wrocław miasto spotkań

POWIEDZ NAM, JAK...